

Xabier I. Barandiaran Fernandez
Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació
Regidoria de Participació i Districtes

Plaça Sant Miquel. Edifici Nou 2a planta
08002 Barcelona
+34 9325623388 – +34 650685404
xbarandiaran@bcn.cat
www.bcn.cat

Pla estratègic per la Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació de Participació

Regidoria de Participació i Districtes

v.0.1.0

14/09/16

... és necessari i urgent repensar la política i la democràcia. La complexitat dels problemes contemporanis, i els noves possibilitats obertes per una ciutadania activa, els noves tecnologies i la revitalització d'espais socials obrin un nou escenari que requereix noves infraestructures democràtiques. És tracta d'activar en la ciutadania el seu potencial polític de garantir els condicions per al seu apoderament, de desenvolupar dispositius que facilitin la promoció de noves formis de democràcia de, de coproducció de polítiques públiques i de gestió col·lectiva de recursos comuns.

Pla d'Actuació Municipal de Barcelona 2016-2019

Índex de continguts

Metadades.....	4
Criteris d'autoria i com participar en aquest document.....	6
Resum Executiu.....	7
1 Introducció: la recerca i la innovació democràtica en el context actual.....	12
1.1 <i>La democràcia com a horitzó i com a experiment.....</i>	<i>12</i>
1.2 <i>Estat neoliberal, crisi de la representació i ruptura democràtica des del 15M.....</i>	<i>13</i>
1.3 <i>Barcelona en Comú, la Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació i l'aposta per la ciutat democràtica.....</i>	<i>15</i>
1.4 <i>De el “gir participatiu” i la Big Society a la democràcia distribuïda.....</i>	<i>16</i>
1.5 <i>La tecnopolítica democràtica en el context del capitalisme de dades i la smart city.....</i>	<i>17</i>
1.6 <i>Del Govern Obert al Govern Comú.....</i>	<i>20</i>
1.7 <i>Govern públic-comú: de les burocràcies de ferro i el seu buidatge neoliberal a la reapropiació democràtica.....</i>	<i>21</i>
1.8 <i>Innovació democràtica i inclusió.....</i>	<i>22</i>
2 Programa de treball.....	23
2.1 <i>Anàlisi d'objectius, funcions i actuacions pròpies de la Direcció.....</i>	<i>24</i>
2.1.1 <i>Objectius i funcions assignades a la Direcció.....</i>	<i>24</i>
2.1.2 <i>Actuacions específiques del PAM directament assignades a la direcció.....</i>	<i>25</i>
2.1.3 <i>Funcions generals de la Direcció en el context de la Regidoria i de l'Ajuntament.....</i>	<i>26</i>
2.1.4 <i>Coordinació i funcions de lideratge inter-institucional.....</i>	<i>27</i>
2.3 <i>Objectius de la Direcció.....</i>	<i>28</i>
2.4 <i>Identificació de dificultats i oportunitats.....</i>	<i>29</i>
2.5 <i>Línies d'actuació.....</i>	<i>31</i>
2.5.1 <i>Plataforma de participació i col·laboració democràtica (decidim.barcelona).....</i>	<i>31</i>
Context.....	31
Quadre resum.....	35
2.5.2 <i>Pla de recerca “De la Smart City a la Ciutat Democràtica”.....</i>	<i>37</i>
Diagnòstic i justificació de la recerca.....	37
Objectius generals de la recerca.....	40
Línies i tasques centrals del projecte de recerca.....	41
Organització del procés de recerca.....	44
Quadre Resum.....	47
2.5.3 <i>Laboratori ciutadà d'innovació democràtica i col·laborativa.....</i>	<i>49</i>
Quadre resum.....	50
2.5.4 <i>Pla d'infraestructures, capacitació i mediació digital per a la participació.....</i>	<i>51</i>
Quadro resum.....	52
2.5.5 <i>Gestió, edició, difusió i formació de Recerques específiques.....</i>	<i>53</i>
Quadre resum.....	54
2.5.6 <i>R+D+i en mecanismes i infraestructures de participació interna a l'Ajuntament.....</i>	<i>55</i>
3 Anàlisi de necessitats de personal.....	56
3.1 <i>Funcions del personal a cobrir.....</i>	<i>56</i>
3.2 <i>Perfils competencials requerits.....</i>	<i>56</i>
3.3 <i>Situació actual i necessitats immediates de recursos humans.....</i>	<i>57</i>
4 Infraestructures i metodologies de treball.....	59
5 Espais de coordinació i col·laboració.....	60
5.1 <i>Àrees i espais de coordinació amb l'Ajuntament de Barcelona.....</i>	<i>60</i>
5.2 <i>Espais de coordinació externs a l'Ajuntament.....</i>	<i>61</i>
6 Diagnòstic i situació actual de la Direcció per a la realització de les seves funcions.....	63

Referències..... 64

Metadades

Títol	Pla estratègic per la Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació
Versió	1.0.
Data	14/09/2016
Editors	Xabier E. Barandiaran & Antonio Calleja-López
Autors	Xabier E. Barandiaran & Antonio Calleja-López
Contribuïdors	Andrés Pereira de Lucena, Arnau Monterde, José Luis Rubiés, Mercè Cortina-Oriol, Hug March, Ramón Ribera-Fumaz
Revisors	Jone Martínez Pérez, Mercè Cortina-Oriol, Manuel Castells, Fernando Pindado, Manuel Alejandro López Pérez
Participants	Gala Pin, Wouter Tebbens, Pablo Aragó, Oscar Pretel, Víctor Jiménez, Pau Adelantado
Resum	Aquest document recull el marc teòric, polític i administratiu en el què és desenvolupa la tasca de la Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació de la Regidoria de Participació i Territori. S'analitza el lloc que ocupa la innovació democràtica com a un dels eixos centrals del programa de govern i del Pla d'Acció Municipal (PAM) i es recullen els objectius i funcions administratives i actuacions que el PAM assigna a la direcció. A continuació és detalla el pla de treball entorn els següents situacions: 1. Desenvolupament de la plataforma decidim.barcelona, 2. Pla d'investigació "De la Smart City a la Ciutat Democràtica", 3. Creació d'un Laboratori Ciutadà d'Innovació Democràtica i Pràctiques Col·laboratives, 4. Infraestructures i dispositius de capacitació per la participació segura, inclusiva i transformadora, 5. Gestió, edició i divulgació d'investigacions específiques, i 6. R+D+i en mecanismes i infraestructures de participació interna a l'Ajuntament. S'especifiquin els necessitats de personal i recursos per a la seva realització. Donada l'escassetat de recursos econòmics i l'absència total de recursos humans i d'espai per la direcció, s'elabora un pla d'emergència per cobrir alguns dels compromisos públics de govern i dels funcions de la direcció, detallant aquelles actuacions i funcions que no podran complir-se.
Paraules Clau	Innovació democràtica, investigació en participació, desenvolupament tecnològic obert i comú, Ciutat Democràtica, Smart City, inclusió en participació, xarxes polítiques, decidim.barcelona
Història del document	Aquest document va començar a redactar-se'l 16 de maig de 2016, com a resposta al requeriment del gerent de la Tinència de Drets de Ciutadania, Participació i Transparència. Posteriorment va anar desenvolupant-es per proporcionar un marc de referència per a la col·laboració amb altres àrees del 'Ajuntament i altres ciutats o organitzacions socials compromeses amb la democràcia. Antonio Calleja s'afegeix com a autor per la seva contribució al marc teòric i al disseny preliminar del pla d'investigació, a més d'analitzar nombroses aportacions al llarg del text. José Luis Rubies ha contribuït sobre la base de l'esborrany de la versió 0.9.1. Arnau Monterde i Andrés Pereira de Lucena han contribuït amb aportacions en diferents passatges del text, especialment en les seccions relatives a la plataforma Decidim. Mercè Cortina-Oriol ha contribuït a la secció 1 del text, especialment en passatges connectats amb polítiques i estructures institucionals i de participació. Hugh March i Ramon Ribera Fumaz han contribuït a la secció 1 amb nombroses idees i referències al voltant de la Smart City.
Com citar	Barandiaran, X. & Calleja-López (2017). Plan estratégico para la Dirección de Recerca, Desenvolupament i Innovació. Regidoria de Participació i Districtes. Ajuntament de Barcelona.

Copyleft

Ajuntament de Barcelona y personas autoras del texto, bajo las licencias Creative Commons BY-SA (Reconocimiento Compartir Igual) Internacional (v.4.0) y GFDL (Licencia de Documentación Libre de GNU)

CC BY-SA: Creative Commons Reconocimiento Compartir Igual 4.0 Internacional

Usted es libre de copiar y redistribuir el material en cualquier medio o formato, remezclar, transformar y crear a partir del material, para cualquier finalidad, incluso comercial. El licenciador no puede revocar estas libertades mientras cumpla con los términos de la licencia. Bajo las siguientes condiciones: a) Reconocimiento: debe reconocer adecuadamente la autoría, proporcionar un enlace a la licencia e indicar si se han realizado cambios. Puede hacerlo de cualquier manera razonable, pero no de una manera que sugiera que tiene el apoyo del licenciador o lo recibe por el uso que hace; b) compartir igual: si remezcla, transforma o crea a partir del material, deberá difundir sus contribuciones bajo la misma licencia que el original. No hay restricciones adicionales, no puede aplicar términos legales o medidas tecnológicas que legalmente restrinjan realizar aquello que la licencia permite. Puede encontrar las licencias completas en los siguientes enlaces:

https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.es_ES

GFDL: Licencia de Documentación Libre de GNU

Se concede permiso para copiar, distribuir y/o modificar este documento bajo los términos de la licencia de documentación libre GNU, versión 1.3 o cualquier otra versión posterior publicada por la Free Software Foundation; sin secciones invariantes ni textos de cubierta delantera, tampoco textos de contraportada. Una copia de la licencia se puede encontrar en

<http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>

Criteris d'autoria i com participar en aquest document

Aquest document està obert a la participació. Pots contribuir a aquest document de varies maneres diferents. Excepte la funció d'edició la resta de les formes de participació i els nivells i criteris d'autoria s'especifiquin a continuació:

- *Editor/a*: S'encarrega de la monitorització del text, els seves versions, correccions, estructuració, etc. Poden coincidir o no amb alguna dels autors. És tracta, en definitiva, d'una persona coordinadora de la col·laboració del text. És funció de l'editor/a sol·licitar les revisions i llegir-les.
- *Autors/és*: Són autors/és aquelles que pròpiament han redactat el text. L'ordre dels autors reflexa la contribució dels mateixos essent el primer nom el de qui més ha escrit. El/l'autor/a haurà llegit i revisat el text en la seva versió final o en els versions anteriors però no té perquè estar d'acord amb la configuració final del text, tasca que queda en mans de la persona editora.
- *Contribuïdor/a*: Aquí poden considerar-es dos grups de contribuïdors. Per una part, els i les revisores acadèmiques del document (en cas que la seva contribució sigui considerable) i, per altra banda, col·laboradors/es externs/es a contribució dels/les quals hagi estat de valor i s'hagi consolidat en altres parts de text incloses en el document. La diferència entre contribuïdor i autor queda en mans de l'editor o de la resta d'autors però, en tot cas, la contribució ha de ser menor a la de la resta d'autors/és. Com a regla general, si un autor ha escrit menys del 10% del text haurà de considerar-es contribuïdor/a. Alhora, ser contribuïdor/a requereix al menys d'haver escrit dues o tres paràgrafs.
- *Participant*: És tracta d'una persona que, sense haver contribuït amb una part de text específica al document, ha realitzat contribucions de valor, com comentaris pertinents al mateix o ha proporcionat criteris, referències o elements de discussió valuosos.
- *Revisor/a*: aquesta tasca inclou una lectura minuciosa de tot el text, la correcció d'errors i la proposta de millores a aquest. Generalment, és una feina per encàrrec (sol·licitat a una persona que és considera competent en la matèria), tot i que és possible que algú contribueixi fent una revisió sense sol·licitud expressa. En tal cas, la profunditat i qualitat de la mateixa poden qualificar per considerar a aquesta persona revisora.¹

¹ Aquesta divisió i especificació de nivells d'autoria s'ha copiat directament dels criteris establerts en el projecte FLOK Society - Bon conèixer (vegeu: Barandiaran et al. 2015, pàg. 38-39).

Resum Executiu

❖ MARC I CONTEXT

- La **crisi de la democràcia representativa-liberal** s'ha manifestat amb especial cruïsa durant els darrers anys, particularment, en els devastadors efectes de la instrumentalització de les institucions públiques (i la seva teranyina de corrupció sistèmica) per rescatar al sistema financer de la seva incapacitat per generar riquesa real. **La societat demanda** un canvi (expressat en programa de govern) que no pot ni ha de resoldre's mitjançant una alternança d'elits o partits, sinó a través de la **transformació de les institucions democràtiques i de la participació directa de la gent** en els assumptes públics i comuns. És, precisament, la **potència productiva, creativa i comunicativa de la participació** la que ha permès un canvi de govern i la que ara ha de traduir-se en un canvi radical en la concepció de les institucions, en la gestió i la presa de decisions. Aquesta transformació **depèn**, alhora, de la capacitat de l'Ajuntament **d'investigar i desenvolupar nous models de funcionament en totes les seves capes i innovar en els procediments, dispositius i mecanismes de participació a la ciutat.**
- La Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació (DRDI) de la Gerència de Drets de Ciutadania, Participació i Transparència (d'ara endavant "Direcció") ha de realitzar la seva funció sota una clara demanda social que exigeix redissenyar profundament el sistema democràtic i els mecanismes de participació en el context de: a) grans **sectors poblacionals exclosos**, b) una creixent **dificultat d'accés a la participació** derivada de la situació de crisi econòmica, c) una **crisi de la legitimitat i d'operativitat** del sistema democràtic representatiu i de l'administració pública, d) una enorme **dependència tecnològica** d'infraestructures i serveis corporatius privats, i) un **context legal i polític advers** a la democràcia directa, l'autonomia social i la sobirania territorial, f) un **desavantatge** institucional abismal en la comprensió de la complexitat social a través de tècniques d'anàlisis **de dades i de models de comportament social** que posseeixen les grans corporacions tecnològiques i de serveis articulats digitalment, la qual cosa g) acaba situant a les institucions públiques en una **posició reactiva** i amb **dèficits democràtics** en les seves actuacions pel que fa a les transformacions sociotecnològiques i la vida social. Fer front a aquests reptes requereix invertir en R+D+i en participació i liderar la coordinació dels múltiples recursos, àrees, adreces i plans innovadors de l'Ajuntament.

❖ PROGRAMA DE GOVERN EN R+D+I EN PARTICIPACIÓ

- El programa de govern i el Pla d'Acció Municipal (PAM) atorguen un **lloc central** a la participació i, en concret, a la **innovació** i al **desenvolupament de nous models de participació democràtica**. Aquesta centralitat es mostra tant en els objectius propis que se li assignen a la Direcció com en les funcions de servei que ha de cobrir dins de la Gerència de la 4a Tinència, però també en els serveis transversals que ha d'oferir a altres Adreces i Tinences de l'Ajuntament. Tal com detalla el PAM, la missió de la Direcció és la, d'una banda, **proveir d'infraestructures i mecanismes d'inclusió participativa** a la ciutadania i els agents socials, amb especial atenció a sectors poblacionals desfavorits (migrants, dones, gent gran, persones amb diversitat funcional, adolescents i nens) i, per un altre, **oferir serveis d'innovació en participació** per a les línies d'actuació del PAM que així ho demandin, ja sigui salut, seguretat i prevenció, pressupostos, turisme, economia cooperativa, social i solidària, o habitatge, entre uns altres. De la mateixa manera, la Direcció ha d'oferir serveis a projectes tals com els pressupostos participatius, el pla de barris, la participació en normatives i reglaments (començant pels de participació), els consells de districte, el pla jove, les *superilles* i, en general, tots els processos de participació que engegui l'Ajuntament.

❖ OBJECTIUS DE LA DIRECCIÓ:

- Dissenyar, desenvolupar i estandarditzar nous **models de participació**.
- Dissenyar i desenvolupar **entorns digitals** (oberts, assegurances i lliures) per a la democràcia participativa i la coordinació col·laborativa.
- **Liderar** la innovació democràtica a nivell regional i internacional.
- Estandarditzar i promoure **processos de recerca** i desenvolupament **participatius**.
- **Investigar els canvis que generen les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) en els diferents àmbits de la democràcia**.
- Facilitar l'accés als processos de participació democràtica.
- Promoure entre la ciutadania **competències, coneixements i capacitats** crítiques per a la participació democràtica intervinguda tecnològicament.
- Desenvolupar tecnologies per a la comunicació, la col·laboració i la **participació interna a l'ajuntament**.
- Oferir **serveis de R+D+i en assumptes de participació i governança democràtica** per a problemes concrets de la ciutat i per a la resta d'adreces de **l'Ajuntament**.

❖ PLA DE TREBALL:

- El pla de treball de la direcció assumeix **6 actuacions** principals, recollides en el PAM, a saber:

- **1. Desenvolupament de la plataforma decidim.barcelona.** L'objectiu d'aquesta actuació és generar espais oberts, híbrids i accessibles de participació política, desplaçant el domini de les grans corporacions sobre l'esfera digital i substituint l'extractivisme de la col·laboració social per infraestructures digitals comunes i democràtiques. Per a això s'ha de desenvolupar una plataforma que serveixi de portal i infraestructura tant per als processos de participació promoguts per l'ajuntament (PAM, desenvolupament de normes, plans d'urbanisme, etc.) com per a aquells engegats per la ciutadania i associacions (iniciatives populars, desenvolupament comunitari, etc.). La plataforma ofereix eines de presa de decisions col·lectives, comunicació i campanyes, convocatòria de cites presencials (assemblees, trobades), escriptura col·laborativa de textos, etc. Desenvolupada enterament en programari lliure i de manera oberta, àgil i participativa, la plataforma servirà com a node central per a diversos mòduls i aplicacions per a la democràcia, i comptarà amb un espai (el "meta-decidim") on la ciutadania podrà col·laborar en el disseny dels processos participatius i el propi decidim. Ha de ser un espai i model per a la construcció d'una ciutat democràtica.
- **2. Pla de recerca aplicada "De la Smart City a la Ciutat Democràtica".** Aquesta línia d'actuació està orientada a potenciar la intel·ligència i l'economia social a través de la millora de la qualitat democràtica, la innovació tecnopolítica multiescala, la transparència, i les infraestructures tecnològiques públic-comunes, que contribueixin al tractament i la tinença de dades com procomuns, la coordinació digital i descentralitzada de la vida social, i, en definitiva, la reapropiació democràtica de la ciutat. Una xarxa d'agents (investigadors, ciutadania, associacions, tècnics, etc.) dirigida a resoldre problemes concrets de governança (Habitatge--Airbnb, Connectivitat--Guifinet, Mobilitat, Participació, Societat i Economia Digital, etc.) en connexió amb una recerca general, que permeti construir i promoure noves narratives entorn de la Ciutat Democràticament Intel·ligent.

- **3. Laboratori Ciutadà d'Innovació Democràtica i Pràctiques Col·laboratives:** un laboratori obert i participatiu que ofereixi espai, recursos, capital relacional i simbòlic, serveis de gestió i finançament per a la recerca i la innovació de cara als problemes de governança, innovació democràtica, co-gestió de comuns i, en general, per afrontar reptes urbans que han de resoldre's de manera intel·ligent, participativa i democràtica. A la manera dels laboratoris ciutadans, public-lab, hacklabs, medialabs, living labs, etc. es planteja com un espai-xarxa en el qual acoblar diferents iniciatives de recerca i desenvolupament basades en eines i processos col·laboratius, associatius i democràtics. Aquest laboratori es presenta com a prototip per estandarditzar el certificat-marca labs.barcelona, que identificarà la xarxa de laboratoris que siguin oberts, participatius i democràtics en la seva governança, i els resultats del qual siguin copyleft (no subjectes a propietat intel·lectual exclusiva i excloent).
- **4. Infraestructures i capacitació per a la participació segura, inclusiva i radical.** Aquesta línia d'actuació inclou aspectes de desenvolupament d'infraestructures i de capacitació. En l'àmbit de desenvolupament d'infraestructures s'inclouen: a) sistemes criptogràfics d'identificació digital que permetin a la ciutadania participar sense que existeixin riscos de suplantació, al mateix temps que garanteixin l'anonimat de les seves preferències polítiques o decisions en els processos de participació; b) sistemes criptogràfics de registre, certificació d'autenticitat i validació de documents, processos i decisions preses; c) sistemes de xifrat de les comunicacions, que garanteixin la seva privadesa i caràcter anònim en processos que ho requereixin. Si bé la tecnologia per garantir molts d'aquests processos ja existeix, encara està lluny d'implementar-se de manera generalitzada i eficient en l'administració pública i, específicament, en els processos participatius. En l'àmbit de la formació es planteja el desenvolupament de tallers i recursos educatius centrats en la capacitació digital per a la participació segura, tecnopolíticament crítica, respectuosa amb la privadesa de les dades, basada en eines lliures, comunes i sobiranes i amb una orientació radicalment democràtica (incloent i excedint les dimensions “representativa”, “directa” i “deliberativa” cap a aspectes materials i comunicatius més amplis).
- **5. Gestió, edició i divulgació de recerques específiques:** Aquesta línia d'actuació es presenta com un servei connectat amb el Pla de Recerca, el Laboratori i la resta de serveis relacionats amb la recerca científica que puguin requerir la resta de les adreces de l'Àrea. Es tracta d'estandarditzar models participatius, transparents i oberts de gestió i publicació de recerques. Alguns projectes de recerca específics: a) Democràcia activa, democràcia directa; b) Desigualtat, Interseccionalitat i participació; c) Mecanismes de facilitació de la participació; d) Pressupostos participatius; i) Participació i tercera edat.

- **6. R+D+i en mecanismes i infraestructures de participació interna en l'Ajuntament.** Desenvolupament d'una plataforma i/o serveis específics per a la innovació col·laborativa orientats a les treballadores de l'ajuntament, amb programari lliure, que permeti a) crear entorns àgils i flexibles de col·laboració, b) gestió de projectes, c) espais d'interacció directa (xats) i d) espais de gestió d'informació i presa de decisions. Aquestes eines vindrien a substituir les eines que el personal de l'Ajuntament ja utilitza (Telegram, Whatsapp, LinkedIn, etc.) per alternatives lliures, dissenyades per a la col·laboració productiva, adaptades a necessitats específiques, i protectores de la privadesa i la sobirania de dades i infraestructures dels serveis públics.
- S'incorporen a aquesta Direcció les comeses de recerca de la Regidoria, així com l'assistència **en tasques de recerca i innovació a les àrees d'Acció Comunitària i de Democràcia Activa**, els programes de treball de la qual requereixen considerables dosis de capacitat innovadora i el desenvolupament de recerques tant generals (marc teòric, jurídic i metodològic) com adaptades (això és, orientades a processos específics de participació: urbanístics, de barris, de mobilitat, digitals, etc.).
- ❖ **NECESSITATS DE PERSONAL:**
 - **FUNCIONS DE PERSONAL:** S'identifiquen almenys **6 necessitats funcionals, a cobrir entre 8 i 30 persones (proposem 14)**, que haurien d'incorporar-se al més aviat possible a la direcció: a) acompanyament en processos municipals d'innovació democràtica, b) **coordinació** del desenvolupament, l'edició, i la difusió de recerques (incloent pedagogia i formació), c) **seguiment, documentació i administració** institucional de decidim i altres projectes de programari, així com formació de personal per a la seva administració d) **coordinació** d'innovació en **infraestructures** i nous processos de participació, e) gestió i coordinació de recerca i innovació participativa en ciència ciutadana i laboratoris d'innovació democràtica, f) **direcció** i personal auxiliar.
 - Es proposa la creació de **2 departaments:**
 - ❖ **Departament de Recerca i Formació:** A càrrec del pla de recerca aplicada “De la Smart City a la Ciutat Democràtica” i els laboratoris, així com de la difusió dels resultats.
 - ❖ **Departament d'Innovació i Desenvolupament:** A càrrec del desenvolupament de programari (projecte decidim.barcelona) i models innovadors en participació.

- **PERFILS COMPETENCIALS:** S'identifiquen els següents perfils de competències: a) **comunicació científica** (domini de l'anglès i el català, coneixement i experiència interdisciplinàries, capacitat comunicativa, etc.), b) **recerca científica** (domini de l'anglès, mètodes quantitatius, anàlisis de dades, recerca participativa, etc.), c) **innovació legal** (en administració pública, associacionisme, cooperativisme i democràcia), d) **innovació social** (mediació cultural, disseny social, govern obert, facilitació, participació), i) **innovació digital amb programari lliure** (disseny d'experiència d'usuari, desenvolupament de programari) i f) **gestió col·laborativa de projectes** (metodologies àgils, etc.). Aquestes competències hauran d'estar repartides entre els rols o funcions del personal assignat a la direcció.
- **INFRAESTRUCTURES:** S'exposen i justifiquen els **requisits d'infraestructures i models organitzatius** de la direcció, que inclouen espais de treball col·laboratius, metodologies àgils, així com processos oberts i participatius de recerca, desenvolupament i innovació.
- ❖ **COORDINACIÓ AMB ALTRES ÀREES:**
 - Identifiquem les diferents àrees de l'Ajuntament amb les quals la direcció hauria de desenvolupar una estreta relació de coordinació de projecte: Comissió de Tecnologia i Innovació Digital, IMI, Direcció de Sectors Culturals i Innovació, Direcció de comunicació, Ponència d'Innovació i Barcola.

1 Introducció: la recerca i la innovació democràtica en el context actual

1.1 La democràcia com a horitzó i com a experiment

Democràcia, *el govern de totes i de qualsevol* (Rancièrre, 2005). Fer realitat aquesta idea² sembla avui tan llunyà i complex com sempre, però més urgent que mai. En les multitudinàries, accelerades i conflictives societats contemporànies, la democràcia real reclamada pel moviment 15M, aquest horitzó mòbil de transformació de la vida en comú, exigeix una innovació i una experimentació contínues (com va reconèixer John Dewey 1927, 1939, fa gairebé un segle). Però l'aspiració a una democràcia real va aparellada a una problemàtica o meta-qüestió clau (Offe, 1985): la de definir la visió i el model de democràcia al fet que s'aspira. Ja en les dècades dels 60 i 70 del segle XX, des dels moviments socials (Flacks & Lichtenstein, 2015) i l'acadèmia (Pateman, 1970), es va subratllar que una democràcia real implica una transformació participativa de les realitats existents no solament en el plànol polític, sinó també en el socioeconòmic. No obstant això, l'ascens del neoliberalisme en els 80 va instaurar un model social i polític molt diferent al d'aquells qui xifraven el futur de la democràcia en la participació (això és, en les diverses formes del *pars capere*, que, en el seu sentit ple, entenem com un “prendre part entre iguals”), en la construcció col·lectiva d'autonomia social, o en la deliberació crítica i inclusiva (Barber, 1984; Castoriadis, 1975; Habermas, 1989; Fraser, 1990). En l'actual crisi del neoliberalisme (Duménil & Lévy, 2011), activar i anar més enllà de les dimensions i formes clàssiques de la democràcia és un repte tan problemàtic com a prometedor. Si ha de donar-se una sortida en clau de radicalitat democràtica a les condicions i els problemes de les societats contemporànies, així com a l'actual crisi de la representació política (Tormey, 2015), la participació i la innovació han de situar-se al centre dels nostres models de democràcia.

1.2 Estat neoliberal, crisi de la representació i ruptura democràtica des del 15M

Part del problema resideix en les coordenades polítiques de l'actual hegemonia neoliberal. El neoliberal és un model sociopolític basat en un individualisme hiperbòlic i despolitizador (Sennett 1977, 1998), que preconitza un Estat mínim o inexistent (Rosanvallon, 1981)³, legitimat per la representació difusa d'uns interessos ciutadans suposadament millor satisfets pel mercat, i desdibuixat per una globalització econòmica i financera que obre a les corporacions i als fluxos transnacionals de capital un nombre sempre creixent de funcions de l'Estat i d'esferes de la vida (Habermas, 1989; Harvey, 2005). La crisi dels Estats del Benestar en el context neoliberal, connectada amb l'emergència de poderoses institucions supra-estats (UE, BM, BCE, corporacions transnacionals, etc.) i les imposicions dels mercats sobre les institucions i polítiques públiques, han alimentat la crisi del sistema representatiu en les últimes dècades (Norris, 1999; Pharr & Putnam, 2000; Della Porta, 2013; Tormey, 2015), i contribuït al qüestionament de la legitimitat i el sentit de la democràcia mateixa, reduïda i identificada sovint amb aquest sistema (Crouch, 2004; Keane, 2009; Streeck, 2016).

2 Encara que sintètica, aquesta és una definició limitada. Per a una definició i discussió més elaborades, vegeu la secció 1.6.

3 Després dels atemptats del 11S, un Estat cada vegada més fort en termes securitaris, en una deriva del liberalisme de John Locke o el neoliberalisme de Friedrich Hayek a la tradició proto-moderna de Thomas Hobbes.

La relació de dependència entre Estat i capital sota el sistema neoliberal ha resultat particularment obvia durant l'última crisi. Aquesta dependència ha fet que la principal tasca de les institucions públiques hagi acabat sent la de generar i mantenir les condicions sobre la base de les quals les estratègies d'acumulació podien seguir intensificant-se, mentre intentaven mantenir (o contenir) l'ordre social (Jessop, 2015). Aquest procés ha inclòs, en primer lloc, l'endeutament públic per estabilitzar el sistema financer, i, en segon, les “inevitables” polítiques d'austeritat, la intensificació de la privatització, les retallades en drets socials i l'empobriment social.

L'escala local ha jugat un paper especialment rellevant en les transformacions de les últimes dècades. Les ciutats, acomodant-se a les noves pautes de l'economia internacional, han esdevingut laboratoris perfectes per implantar tot tipus de polítiques neoliberals (Borja i Castells, 1999; Hall i Hubbard, 1996; Coix, 1993). Sota lògiques de competició, els governs municipals s'han esforçat per encaixar les dinàmiques locals amb els requeriments del capitalisme global, a fi de fer-se atractives per a la inversió, a través de processos de transformació física, econòmica, social i polític-institucional (Brenner et al., 2010; Brenner i Theodore, 2002; Swyngedouw et al., 2002). En els últims anys, el model de la Ciutat Intel·ligent o Smart City ha estat una de les encarnacions clau d'aquestes dinàmiques (Shelton et al., 2015). Els governs han obert les portes a formes emprenedores de partenariats públic-privats en els quals la ciutadania quedava sistemàticament exclosa o subordinada. Aquests partenariats han quedat cada vegada més lluny dels espais formals de presa de decisió i, per tant, menys subjectes als mecanismes de control propis del sistema democràtic representatiu (Jessop, 2016; Blanco et al., 2014; Blanco, 2013; Swyngedouw, 2005), alhora que servien, en no poques ocasions, per articular xarxes clientelars.

Les institucions, els mecanismes i els procediments que havien de garantir la sobirania popular sobre les condicions de vida social han fallat en favor d'actors i interessos que no la representen. Així ho revelen els indicadors econòmics⁴, de drets civils i socials⁵, i ho denuncien mobilitzacions com les del 15M i nombroses enquestes d'opinió⁶. En ciutats com Barcelona també ho han mostrat les urnes en les últimes eleccions municipals, a través de les quals la ciutadania ha expressat un clar desig de canvi. Aquest canvi no pot ni ha de resoldre's mitjançant una alternança d'elits o partits, sinó a través de la transformació de les institucions democràtiques i de la participació directa de la gent en els assumptes públics i comuns. Aquest ha estat un dels punts centrals que ha permès a Barcelona en Comú ser la força política de major consens social (major nombre de vots) i institucional (major nombre de suports per a la formació de govern). Més concretament, una de les claus que ha permès la irrupció de l'actual equip de govern en la blindada esfera partidocràtica ha estat, precisament, la innovació en les formes de participació i comunicació tecnopolítica (Aragón et al., 2017). Aquesta irrupció ha tingut lloc aprofitant el desajustament existent entre les velles formes d'institucionalitat política i les noves oportunitats obertes per les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (d'ara endavant TIC) així com la cultura col·laborativa i reticular del cognitariat (Virno, 2003; Hardt & Negri, 2004; Toret et al., 2015). Aquesta potència productiva, creativa i comunicativa manifestada durant el període electoral ara ha de transcendir a l'estructura administrativa i les polítiques públiques que s'articulin des de la mateixa. La transformació expressada en les urnes no és solament de contingut (p.e. d'augment de la despesa pública en habitatge), sinó també de forma: apunta al model de presa de decisions, de construcció participativa, d'obertura i reconfiguració de l'arquitectura i del sentit mateix del públic (Subirats, 2008; 2011)⁷. En un moment de crisi econòmica i política del sistema neoliberal que ha desmantellat, i continua desmantellant, allò públic, la reconstrucció d'allò públic solament pot entendre's en clau de la seva reapropiació participativa, això és, com a transició cap a un paradigma públic-comú (per a un desenvolupament de la idea de "comuna", vegeu Laval i Dardot, 2015).

1.3 Barcelona en Comú, la Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació i l'aposta per la ciutat democràtica

4 Amb un augment sostingut de la desigualtat en les últimes dècades (Piketty, 2014) i, en particular, des de l'inici de la crisi (Ruiz & Alba, 2016).

5 Aquí els casos també són nombrosos i van de la de la Llei Mordassa a la reforma constitucional de l'article 135.

6 Vegin-se els estudis del CIS relatius a la confiança ciutadana a la classe política, així com entorn dels principals problemes del país, de 2011 d'ara endavant.

7 És important recalcar que el lloc que ocupa aquesta reflexió introductòria sobre Barcelona en Comú no ha d'entendre's com a homenatge partidista, menys encara com un comissariat polític sobre la funció administrativa. Per contra, al que s'apunta, com es veurà més endavant, és a la superació d'un marc organitzatiu caduc per una capacitat productiva nova, de la qual l'anomenat "assalt institucional" no és més que una de les més innegables manifestacions. Ignorar el fenomen que subjau a aquesta manifestació, en un document de planificació estratègica administrativa, equivaldria a ignorar la necessitat de democratitzar l'administració pública durant la transició del 78.

El 24 de Maig de 2015, després d'un llarg procés de participació, Barcelona va votar majoritàriament un programa que reclamava "una ciutat capdavantera en la rebel·lió democràtica" (BeC 2015, p.13), que exigia un "un canvi radical en la forma de prendre les decisions, de concebre les institucions i de gestionar la ciutat" recordant-nos que "una ciutat intel·ligent és una ciutat que dona veu a la intel·ligència col·lectiva en la presa de decisions" (BeC 2015, p.59). Aquesta crida, ara mandat democràtic, de canvi radical en la concepció de les institucions, en la gestió i la presa de decisions, requereix un esforç de transformació d'allò polític-institucional que depèn, al seu torn, de la capacitat de l'Ajuntament d'investigar i desenvolupar nous models de funcionament en totes les seves capes i innovar en els procediments, dispositius i mecanismes de participació.

L'equip de govern recull aquesta prioritat i aquest mandat ciutadà en el Pla d'Acció Municipal (d'ara endavant PAM), que exigeix una innovació radical i un desenvolupament transformador de la participació institucional, així com una democratització de l'Ajuntament i dels seus projectes:

La crisi econòmica ha anat acompanyada d'una forta crisi política que ha posat en qüestió l'actual sistema democràtic. Això s'ha traduït en una falta de confiança cap a les institucions i els seus representants polítics, que s'ha vist agreujada per una lenta però constant retirada de l'Estat en matèria de drets socials. Es tracta, doncs, d'una crisi que no és solament econòmica, sinó també social i política, i que ha fet emergir una clara demanda ciutadana de democràcia, la qual cosa ha produït una major exigència d'informació i transparència, més i millor sobirania en la capacitat de definir els models de vida, territoris i infraestructures, així com pràctiques comunitàries de gestió d'alguns serveis, recursos i béns comuns. (PAM v.1.0, secc. 4)

En gran manera i específicament, aquesta demanda i prioritat de govern recau sobre la Regidoria de Participació i Districtes i, més específicament, sobre la Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació (abreujat com DRDI d'ara endavant) ja que exigeix introduir pràctiques, models i mecanismes innovadors en la presa de decisions, en la producció de polítiques públiques, en la gestió públic-comuna, i en les formes que, fins ara, han pres la participació, la qualitat i la radicalitat democràtica en les institucions:

Així doncs, és necessari i urgent repensar la política i la democràcia. La complexitat dels problemes contemporanis i les noves possibilitats obertes per una ciutadania activa, les noves tecnologies i la revitalització d'espais socials obren un nou escenari que requereix noves infraestructures democràtiques. Es tracta d'activar en la ciutadania el seu potencial polític, de garantir les condicions per al seu apoderament, de desenvolupar dispositius que facilitin la promoció de noves formes de democràcia, de coproducció de polítiques públiques i de gestió col·lectiva de recursos comuns. (PAM v.1.0, secc. 4)

1.4 De el "gir participatiu" i la Big Society a la democràcia distribuïda

Aquests reclams a la participació i l'autoorganització, que enllacen amb la llarga tradició obrera i veïnal a Barcelona, han de distingir-se de models més recents. En el context europeu, durant la primera dècada del segle XXI, trobem almenys dos models “participatius” complementaris, un més burocràtic, promogut per actors com a la Unió Europea, i un altre marcadament neoliberal, promogut per governs d'Estats com Anglaterra o Holanda. Al 2001 la Comissió Europea publicava un Llibre Blanc entorn de la Governança Europea (European Commission, 2001; Kohler-Koch, 2001) en el qual tractava de legitimar una construcció burocràtic-neoliberal, de dalt a baix, tecnocràtica, allunyada de la ciutadania i marcadament centrada en la construcció d'un mercat comú, mitjançant una apel·lació a la participació⁸. El Llibre Blanc ha estat considerat l'inici d'un “gir participatiu” (Kohler-Koch & Rittberger, 2006). Després de quinze anys, l'evidència i els debats entorn dels resultats són variats (García, 2015). Alguns dels límits d'aquest gir a escala europea poden intuir-se en el fracàs i la suspensió de la sèrie de referèndums per a la ratificació de la Constitució Europea, que van ser substituïts per processos tecnocràtics d'unificació en els anys subsegüents. Encara que amb una mica més de tracció, en l'àmbit local la participació ha acabat sovint sotmesa al dictat de la representació i l'eficiència, quan no a la irrellevància (Kersting & Vetter, 2013).

Un pas més enllà en la visió neoliberal de la participació tenim models com el de la “Big Society” dels tories britànics (o, més recentment, la “participatory society” a Holanda), que apel·len a l'apoderament comunitari, la redistribució del poder de l'Estat a la ciutadania i a la cultura del voluntariat mentre ometen rols centrals de l'Estat a l'hora de garantir les condicions necessàries per a la vida activa de ciutadanes i comunitats (començant pels recursos econòmics i la promoció de la justícia social), promoure la centralitat de la capacitat crític-política (enfront de la mera filantropia o el voluntarisme) i introduir la mediació apropiada (per contrarestar asimetries de poder en els processos, prevenir la cooptació de la deliberació, etc.) als debats, disseny i implementació de polítiques públiques (Kisby, 2010; Runswick-Colle, K. & Goodley, D., 2011). Tot això resulta en una nova fórmula neoliberal per legitimar el buidatge de l'Estat sense articular contrapoders o autonomia social real.

Enfront d'aquests models pot situar-se el d'una democràcia activa i distribuïda, connectat amb dècades d'activitat veïnal i de moviment a Barcelona, que es basa en un conjunt d'accions institucionals explícitament orientades a redistribuir els capitals econòmics, polítics, simbòlics i culturals (en definitiva, una transformació en les relacions de poder) a la ciutat (Castro et al., 2016). Aquest model es recolza en la coproducció de polítiques públiques (articulada mitjançant òrgans i processos participatius orientats a la compartició del poder públic), l'enfortiment comunitari (encarnat en l'acció públic-comunitària, que implica la cessió de poder públic a espais procomunals, però sense reduir l'aportació pública de recursos) i el control ciutadà (que recorre a mecanismes com els revocatoris o les lleis de transparència per controlar el poder públic).

1.5 La tecnopolítica democràtica en el context del capitalisme de dades i la smart city

8 En el document apuntaven que la Unió no serà jutjada, d'ara endavant, solament per la seva habilitat per eliminar barreres al comerç o completar un mercat intern; la seva legitimitat avui depèn de la implicació i la participació (European Commission, 2001: 11, la traducció és nostra).

Un aspecte insuficientment tractat en models previs entorn de la participació i la democràcia metropolitana (bé per falta d'atenció a l'assumpte o, no menys freqüentment, per la falta de visió crítica sobre aquest tema) és el del rol de les tecnologies de la informació i la comunicació. Cal tenir en compte que el poder comunicatiu és una de les principals fonts del poder social (al costat del legal/coercitiu, exercit per l'Estat, i l'econòmic, organitzat pel mercat) i una de les bases de les democràcies contemporànies (Castells, 2009). En aquest sentit, és fonamental assenyalar que, en el context actual, grans corporacions com Microsoft, Google, Twitter o Facebook canalitzen i organitzen (posseeixen la capacitat de bloquejar, orientar o impulsar) gran part de la informació i la comunicació social. L'acumulació d'aquest poder per part de corporacions capitalistes, en el que Manuel Castells (1996) va denominar “informacionalisme” i, més recentment, s'ha denominat “capitalisme de dades” (Lohr, 2015; Morozov, 2015) o fins i tot “capitalisme de la vigilància” (Zuboff, 2015), imprimeix una urgència especial en el deure de les institucions públiques de recuperar-se del retard innovador en aquest àmbit.

Una part dels discursos entorn de la democratització política s'ha orientat a la fixació de canals de participació directa i vinculant (i.e. jurídicament efectiva), tals com els referèndums, les iniciatives legislatives populars o els revocatoris (Pindado 2008), però no és possible atendre als reptes presents i futurs de la democratització sense aprofundir en la comprensió i en la intervenció sobre les formes en què la tecnologia estructura les relacions socials (no únicament les institucionals). Com afirma el jurista i advocat Lawrence Lessig (2006) el codi informàtic és avui llei: limita i orienta el comportament social, fa possibles o impossibles certs cursos d'acció individual i col·lectiva i, d'aquesta manera, estructura relacions socials. Com assenyala Langdon Winner (1983), emergeix així una segona “constitució tecnològica” de la societat, no necessàriament alineada amb la jurídic-estatal.

Avui dia aquesta segona constitució, en el plànol digital, està en mans de grans corporacions de serveis digitals com Google, Facebook o Airbnb: els algorismes de Google ofereixen i orienten les respostes a les nostres preguntes de tot tipus, els de Facebook ens suggereixen relacions i interessos personals, els de Airbnb defineixen les noves regles de l'hostalatge. La creixent mediació tecno-corporativa dels processos socials i les dades extretes dels mateixos són una font creixent de riquesa i poder concentrada en poques mans. Aquesta organització algorítmica de la vida social suposa un perill democràtic i de sobirania que només un esforç públic-comú en el desenvolupament de noves infraestructures digitals, regulació pública, competències ciutadanes i autoorganització social pot començar a revertir.

Sota la bandera de la Smart City (en català “ciutat intel·ligent”) (vegeu secció 2.5.2), les seves promeses de negoci⁹ i la competició global per liderar la seva implantació, els governs de moltes ciutats s'han recolzat en i han recolzat a grans corporacions, especialment en el camp de les TICs, per definir el disseny, assajar, desplegar i manejar les estratègies i les tecnologies necessàries per construir un nou model de ciutat (Carvalho, 2014; Viitanen i Kingston, 2014). Això ha donat a aquestes corporacions un rol sense precedents en la definició del futur de les metròpolis contemporànies (Söderström et al., 2014; Vanolo, 2014). A la base del model Smart City es troba la promesa d'un entorn urbà sostenible, així com la transformació del model de serveis urbans mitjançant el processament i ús de grans dades (Batty, 2013; Taylor Buck i While, 2015). En el seu nucli, el model de la Smart City tanca la utopia d'una ciutat millorada gràcies al desenvolupament tecnològic (Gibbs et al., 2013; Hollands, 2008; March i Ribera-Fumaz, 2014), un utopisme tecnològic que connecta amb idees neoliberals entorn de l'emprenedoria i la competitivitat urbanes (Glasmeier i Christopherson, 2015; Kitchin, 2015; March, 2016). En la pràctica, en el cas de Barcelona, la implementació d'aquest model ha fomentat una cultura d'innovació corporativa i tecnocràtica pel que fa a les noves infraestructures, dades i capes digitals de la ciutat (March i Ribera-Fumaz, 2014). Fins i tot en les seves versions més avançades (p. ex.: la Smart City 3.0, basada en la co-creació ciutadana, Cohen, 2015), aquest model es queda molt curt pel que fa a les idees d'aprofundiment democràtic comentades fins al moment. Sovint, les narratives sobre la smart city emfatitzen el valor i la promoció de (i fins i tot el dret a) usar, redissenyar i experimentar amb la tecnologia, més que el valor de (i el dret ciutadà a) conformar la ciutat i potenciar la justícia social mitjançant l'acció humana i tecnològica (Hollands, 2015; March, 2016).

La democratització tecnopolítica o “demo-tecnopolítica” (Democomunes, 2016) de la ciutat, no obstant això, està orientada no només al desplegament de les TICs per a la democràcia metropolitana (experimentant amb diversos models “democràcia digital”, Hacker & Van Dijk, 2000; Dahlberg, 2011), sinó també a repensar democràticament aquestes mateixes TICs, les dades i les infraestructures tecnològiques de la ciutat. El model de ciutat, en aquest cas, transita més enllà del paradigma de la smart city cap al d'una “ciutat democràtica”, això és, una ciutat en la qual les pràctiques democràtiques s'estenen a un major nombre d'esferes (incloent i recolzant-se en el plànol tecnològic). Entre altres coses, això implica investigar i assajar la construcció d'una governança i una cultura tecnopolítica que no negui la centralitat de les grans dades i els algorismes en la vida de la ciutat contemporània sinó que s'orienti a la seva reapropiació creativa i multitudinària, per i per al comú. L'aprofundiment democràtic avui ha d'atendre a la tecnologia com a mitjà i com a camp de conflicte, ha d'orientar-se no solament a l'esfera política institucional sinó també a l'economia, i connectar amb models alternatius de ciutat, no sotmesos al dictat de les dinàmiques del capital especulatiu.

9 Amb un valor de mercat benvolgut entre 20 i 39 mil milions d'euros a l'any (Hollands, 2015) i 1,5 bilions en 2020 (Glasmeier & Christopherson, 2015).

1.6 Del Govern Obert al Govern Comú

Això resulta particularment urgent en l'esfera de la tecnologia cívica (civic tech) i el govern obert (open government). Per al sector privat, aquestes àrees es plantegen com un negoci de milers de milions d'euros: el “massiu negoci del govern”¹⁰. De no prendre's les mesures apropiades, per al sector públic implicarà no solament una despesa milionària sinó un pas més en la privatització d'infraestructures públiques i una oportunitat perduda per a l'impuls de la sobirania tecnològica, les tecnologies lliures, i l'autonomia social.

És aquí on el paradigma del Govern Obert, que tracta d'importar pràctiques de l'àmbit del codi obert (open source programari development) a l'àmbit polític institucional, mostra algunes de les seves deficiències. D'acord amb versions habituals d'aquest model, les institucions i processos democràtics han de transformar-se per potenciar el seu nivell de transparència, participació, i col·laboració horitzontal en xarxa, internament i en la seva relació amb la ciutadania (Lathrop & Ruma, 2010). No obstant això, com ja ocorregué al debat entre Richard Stallman i Eric S. Raymond entorn dels paradigmes de desenvolupament del programari lliure (Kelty, 2008), el model de l'obert¹¹ és compatible amb lògiques neoliberals de producció, gestió i apropiació de les infraestructures democràtiques. Un projecte cooperatiu (p. ex.: de propietat públic-comuna) per a desenvolupament de plataformes democràtiques amb programari lliure no mereix, a priori, privilegi algun sobre un projecte corporatiu (de propietat privada i capital especulatiu) en tant aquest segueixi els principis del codi obert en el desenvolupament (cosa que, d'altra banda, rares vegades sol complir-se estrictament en els projectes corporatius). Més enllà de la qüestió de la producció, gestió i apropiació de les infraestructures democràtiques, també cal assenyalar que, en la seva versió reduïda (d'altra banda, la més estesa), el model de Govern Obert acaba confós amb i reduït a polítiques de transparència (p. ex.: polítiques de Dades Obertes, vegeu Yu & Robinson, 2012, els quals, a més, acaben resultant críptics o poc utilitzables per a la ciutadania). Finalment, enfront del model de democràcia distribuïda esmentat més amunt, la redistribució de les diverses formes de capital social dista de ser un objectiu del Govern Obert. Lluny de les implicacions transformadores d'aquesta aspiració, el paradigma del Govern Obert és compatible amb un sistema neoliberal més eficient, sostenible i, en aquesta mesura, perfeccionat, encara que igualment desigual en termes econòmics, polítics, simbòlics, culturals, etc.¹².

10 Com ho ha definit la revista Forbes

11 Aquesta referència a “l'obert” enllaça amb una recent tradició liberal que s'estén de Karl Popper i les seves tesis sobre la “Societat Oberta” a George Soros i la seva fundació homònima (Tkacz, 2012).

12 Com a exemple, vegeu múltiples propostes en Lathrop & Ruma (2010).

La democràcia no és únicament una qüestió de formes de govern. Com ha assenyalat Rosanvallon (2008), en un sentit més profund “democràcia” nomena “una activitat cívica, un règim, una forma de societat i una manera de govern”. Una democràcia activa i distribuïda, que es recolza en les TICs i les pràctiques associades a aquestes per potenciar i innovar en les seves diferents dimensions (directa, deliberativa, etc., Pindado, 2012), que crea nous espais i processos digitals i els híbrida amb els presencials, que estiguin aquestes pràctiques a un nombre creixent d'esferes socials (incloent el disseny i gestió de les pròpies tecnologies, democratitzant així la “segona constitució” de la societat), és també una democràcia “augmentada”¹³. La “distribució” en aquest cas no disminueix sinó que, en conjunt – no sense potencials problemes o límits – multiplica la potència social. La democràcia radical, distribuïda i augmentada, avui implica una tecnopolítica crítica i una innovació continuada, en clau públic-comú, com a condicions del seu aprofundiment i ampliació. El paradigma del Govern Obert, sobretot quan es recolza en serveis de grans corporacions, resulta clarament insuficient en aquest sentit¹⁴. El paradigma del govern comú (o públic-comú), connecta amb l'ideal d'una democràcia distribuïda i augmentada, enllaçant entre democràcia radical i la justícia social.

1.7 Govern públic-comú: de les burocràcies de ferro i el seu buidatge neoliberal a la reapropiació democràtica

Si les institucions públiques aspiren a jugar un rol destacat en aquesta radicalització, ampliació i aprofundiment democràtic, hauran d'obrir-se a diferents processos de democratització i innovació. Max Weber va trobar en les burocràcies de la segona meitat del XIX i la primera meitat del XX agents modernitzadors centrats en una racionalitat de càlcul, el control i l'eficiència, que acabaven, juntament amb el propi capitalisme fordista, generant “cases de ferro” que obstaculitzen en tensió amb l'autonomia personal i social, la creativitat i la pròpia democràcia. Enfront d'aquesta visió, que, en bona mesura, incloïa el model de “Estat del Benestar” burocratitzat i, més encara, el model soviètic d'economia estatalitzada, diferents crítiques anti-burocràtiques i anti-autoritàries dels 60 i els 70 van generar un brou de cultiu en el qual va acabar prenent, ja en els 80, la visió neoliberal de l'Estat com a maquinària lenta i incapaç d'innovar.

El model neoliberal de governabilitat es constituïa de manera més capil·lar, descentralitzat, basat en la privatització i externalització de serveis públics, liderat per institucions sovint no democràtiques, situades entre el sector privat i el públic-estatal, que promouen estàndards i emeten recomanacions a cavall entre l'anàlisi tècnica i el polític-ideològic (abans esmentàvem entitats com el FMI o el Banc Mundial). Aquests processos han contribuït a “buidar l'Estat” en noves formes de “governance” (Rhodes, 1994) sense complir les seves promeses d'emancipació sinó, més aviat, portant noves i flexibles formes de normalització, exclusió, i control social (Rose, 1999; Miller & Rose, 2008; Rose, 2013), així com formes d'acumulació, extracció i expropiació material i simbòlica cada vegada més descarnades (Harvey, 2003).

13 Utilitzem aquí l'adjectiu “augmentada” per analogia amb el concepte de “realitat augmentada”.

14 Tckaz (2012) fins i tot suggereix que l'èmfasi exclusiva en l'adjectiu “obert” prevé la formació de un llenguatge i debat pròpiament polític, connectat amb assumptes com la construcció, distribució i transformació de les relacions de poder social.

Si Weber va definir la modernitat burocràtica com “desencantament del món”, les noves formes d'innovació democràtica tractarien de reorientar (en lloc de buidar) les institucions i tecnologies públiques cap a la constitució de modernitats alternatives (Feenberg, 1995; Gaonkar, 2001), guiades per la idea d'una democratització i reapropiació, multitudinària i creativa, dels mons (en el nostre cas, les ciutats) possibles. Això passa per alimentar cap a dins (en formes d'innovació institucional, Mulgan, 2014) i cap a fora (en formes d'innovació social), dispositius i circuits tecnopolítics que afavoreixin la participació, la inclusió i l'apoderament, que fomentin la creativitat i l'autonomia personal i social i, en definitiva, la construcció d'intel·ligències i voluntats col·lectives millor articulades. Això implica definir, implementar i innovar en els conceptes i criteris entorn de la qualitat democràtica (Pindado, 2012) i el servei públic, equilibrant principis més tradicionals de les institucions públiques, tals com els de representació, jerarquia i eficiència, des de noves lògiques de gestió i propietat públic-comuna.

El procés d'innovació i les infraestructures desenvolupades sota aquestes coordenades suposarien, més enllà d'un previsible estalvi econòmic en el seu desplegament (en comparació de l'actual model de serveis externalitzats), un increment de la implicació tant de grups de ciutadanes com de treballadors de l'ajuntament, un major aprofitament públic-comú de la intel·ligència social (incloent un estímul a les visions col·lectives de la ciutat), així com un potenciament de la sobirania tecnològica i les tecnologies lliures.

Les institucions públiques han de transformar-se per liderar una nova aliança democràtica públic-comú, que segueixi formes de racionalitat polièdriques (no merament tecnocràtiques o reduïdes a l'eficiència), que s'articulin en pràctiques més participatives, àgils, descentralitzades, en xarxa i obertes a la problematització, no lentes, centralitzadores i monolítiques; pràctiques que, al mateix temps, resultin federades i interoperables entre sí, entorn de codis comuns. Més endavant esmentem alguns projectes que podrien avançar en aquesta direcció en l'àmbit de la innovació tecnocientífica i democràtica, de plataformes digitals per a la democràcia participativa a laboratoris que vagin més enllà del model de triple hèlix (en la tríada govern-empreses-universitat – Leydesdorff, L., & Etzkowitz, H. 1996 – deixa pas a la connexió govern-ciudadania-universitat) cap a ecosistemes i xarxes d'innovació oberta de quàdruple o fins i tot quíntuple hèlix (que incloguin institucions públiques, ciudadania, universitat, empreses i medi ambient (Carayannis, I. G., & Campbell, D. F. 2012), sempre situant al centre la societat organitzada, amb una visió tecnopolítica crítica i una orientació públic-comuna.

1.8 Innovació democràtica i inclusió

El repte de desenvolupar innovacions tecnopolítiques per a la democràcia s'afegeix a uns altres més tradicionals, tals com el de la inclusió. L'actual crisi econòmica i les retallades en serveis i drets socials, així com altres factors tals com els cicles migratoris o les múltiples esclatxes socials (de manera rellevant, en el nostre cas, la digital), suposen una creixent dificultat en la integració de grans sectors socials en els processos de participació, comunicació i col·laboració social. La participació i la democràcia requereixen temps, recursos, capacitació per part dels agents socials i la ciutadania (Young, 2002), una ciutadania avui cada vegada més enfonsada en l'esforç de satisfer les seves necessitats bàsiques i en major risc d'exclusió (Ruiz & Alba, 2016). Les polítiques de reconeixement d'actors socials exclosos i els seus drets a la participació directa en la vida pública ha d'anar de la mà de mecanismes distributius que garanteixin materialment la seva inclusió (Fraser, 2001). Per això, és de crucial importància investigar i desenvolupar models innovadors que permetin garantir i ampliar el dret a la participació democràtica. Així ho recull el PAM:

Serà una prioritat, per tant, potenciar la participació d'aquells col·lectius amb menys visibilitat pública, alguns d'ells sense espai en la democràcia representativa, com poden ser nens, joves i adolescents o barcelonins d'origen divers. (PAM v.1.0, secc. 4)

Més enllà de la prioritat genèrica d'inclusió, diferents línies estratègiques del PAM recullen explícitament la necessitat de realitzar un esforç en el desenvolupament de polítiques específiques per a la sectors desfavorits o sistemàticament exclosos de la participació política, en la contribució de la qual podria xifrar-se l'expectativa d'una transformació enriquidora i democratitzadora de la democràcia mateixa:

“Promocionar els sabers, la veu, la participació social i política i la memòria de les dones i els moviments feministes.” (PAM v.1.0, secc. 1.4)

“Garantir els drets, la participació i el reconeixement de les dones migrants o pertanyents a minories ètniques.” (PAM v.1.0, secc. 1.4)

“Promoure la participació social i política tenint en compte la diversitat i pluralitat de les persones majors.” (PAM v.1.0, secc. 1.5)

“Impulsar i reforçar mecanismes de participació política de nens i adolescents en els districtes i a la ciutat.” (PAM v.1.0, secc. 1.5)

“Impulsar la participació de les persones amb diversitat funcional en la vida pública i fomentar la seva participació en els processos de producció de polítiques públiques.” (PAM v.1.0, secc. 1.2)

Aquests mecanismes són clau per avançar cap a l'ideal d'una espiral ascendent de la participació inclusiva, en la qual la participació actua com a dispositiu d'inclusió, apoderament i transformació social (una via oberta per a la irrupció de el “supernumerari”, perquè els “sense part” prenguin part i partit, en el sentit de Ranciè, 2005 i de la nostra lectura de la participació com *pars capere*) al mateix temps que la inclusió potencia la radicalitat, amplitud i legitimitat de la participació.

2 Programa de treball

Les necessitats de personal deuen ajustar-se a les funcions específiques assignades a la DRDI, així com a les tasques i reptes que és previsible que afronti. Distingim, en primer lloc, els objectius i actuacions pròpies de la DRDI i, després, aquells que se li atribueixen dins del context de la Regidoria. Analitzem, finalment, els reptes i les dificultats a les quals s'enfronta la DRDI a fi de poder desenvolupar, una mica més endavant, una anàlisi de les necessitats de personal i infraestructures, així com un pla estratègic.

2.1 Anàlisi d'objectius, funcions i actuacions pròpies de la Direcció

Del Pla d'Actuació Municipal es desprenen directament una sèrie d'objectius i actuacions específiques per la DRDI. Aquests elements defineixen les funcions pròpies de la DRDI.

2.1.1 Objectius i funcions assignades a la Direcció

D'acord a la Gerència de Recursos Humans i Organització, la missió de la direcció és la següent:

- ➔ Promoure accions de recerca, innovació i desenvolupament que permetin millorar el programa de la Gerència i la realització de noves experiències.

I les seves funcions:

- ➔ Dissenyar i proposar un pla de recerca per conèixer els innovacions en matèria de participació ciutadana, particularment en nombre de tecnologies de la informació i comunicació.
- ➔ Promoure una diagnosi acurada dels xarxes socials i els potencials d'Internet per millorar la capacitat ciutadana per intervenir en els processos d'elaboració, execució i avaluació de les polítiques públiques.
- ➔ Proposar, en coordinació amb les Direccions de Serveis de la Gerència, la incorporació de les xarxes socials i de les potencialitats d'Internet en les activitats pròpies de cada Servei.
- ➔ Elaborar i proposar un programa d'extensió des de les xarxes socials i Internet pels actors socials de la ciutat i per facilitar el seu accés a persones i col·lectius amb més dificultats.
- ➔ Promoure l'anàlisi i la recerca sobre el paper dels moviments socials en la configuració de l'acció política i dissenyar eines i canals que permetin aprofitar la seva potencialitat per millorar-la.
- ➔ Elaborar i coordinar un pla de formació específic per al personal municipal i d'altres administracions en matèria de tecnopolítica, participació ciutadana i xarxes socials.
- ➔ Elaborar un programa de millora dels aplicacions informàtiques municipals per afavorir la participació ciutadana.
- ➔ Coordinar accions formatives i de recerca amb les universitats i altres centres de recerca de Catalunya, Espanya i la resta del món.
- ➔ Afavorir el desenvolupament d'aplicacions i eines informàtiques per part d'especialistes, activistes i persones o grups interessats, dirigides al foment de la participació ciutadana i tecnopolítica.
- ➔ Coordinar amb els districtes i els sectors la recerca i l'acció formativa en aquesta matèria.
- ➔ Proposar a la gerència del sector l'adopció d'acords en els matèries de les seves ?

El Pla d'Actuació Municipal determina els següents objectius propis que corresponen a la DRDI:

- ➔ Desenvolupar entorns i infraestructures digitals de participació i col·laboració públiques i comunes.
- ➔ Promoure que els processos d'investigació i innovació siguin participatius, oberts i col·laboratius.

2.1.2 Actuacions específiques del PAM directament assignades a la direcció

El Pla d'Actuació Municipal recull, provisionalment (a l'espera de la fase de negociació amb altres grups municipals, d'al·legacions, i aprovació final en el ple) les següents actuacions, directament recolzades per més de mil ciutadanes, centenars d'associacions, i discutides en dotzenes de cites presencials a la ciutat (les dades oficials estaran disponibles en breu):

4.2.9. *Crear un laboratori ciutadà d'innovació democràtica i col·laborativa*

Crear un laboratori d'innovació democràtica de, amb i per a la ciutadania, com a espai comú de recerca entorn a processos participatius, democràcia municipal, col·laboració social, recollida de dades i informació sobre la ciutat, apoderament ciutadà, autoorganització col·lectiva i distribuïda, i el foment de l'autonomia social, posant especial èmfasi en aquells que estan facilitats pel desplegament de noves tecnologies i pràctiques tecnopolítiques. D'aquesta manera es contempla l'estudi de nous processos i òrgans de participació i el desplegament d'un repositori digital de pràctiques i experiències de participació ciutadana en diferents àrees d'actuació (salut, educació, urbanisme, economia del procomú...). Aquest laboratori també hauria de desenvolupar mecanismes d'avaluació amb els seus respectius indicadors que permetin fer un seguiment dels diferents processos de participació així com de la implementació dels seus resultats.

4.2.10. *Garantir l'accessibilitat de la participació*

Identificar la bretxa digital, tant pel que fa a territoris com a col·lectius, i treballar per garantir l'accés universal a la connectivitat i en l'ús dels eines digitals per tal de facilitar una participació igualitària de la ciutadana.

4.2.13. *Examinar la ciutat intel·ligent i la ciutat democràtica*

Repensar el model social, econòmic i tecnològic de la "ciutat intel·ligent" ("smart city") i orientar-lo a processos veritablement transparents, transversals, distribuïts i distribuïts, oberts i democràtics. Construir, de manera participativa, models alternatius de tecnologia, coneixement i ciutat, que promoguin els infraestructures distribuïdes, la privacitat, la co-gestió democràtica, l'apoderament tecnològic de la ciutadania, l'autonomia tecnopolítica social i els lògiques econòmiques cooperatives, col·laboratives i del bé comú.

4.2.15. *Garantir una participació digital inclusiva, segura i transparent*

Desenvolupar estratègies i mesures (connectant amb experiències reeixides) per garantir l'accés i augmentar l'ús dels tecnologies digitals de participació ciutadana al conjunt de la ciutadania, promovent la inclusió de tots els col·lectius. Incloure la investigació i desenvolupament de models i aplicacions amb verificació d'identitat, verificació de processos (escriptura, missatges, vots), seguretat dels comunicacions i dels dades, de manera que garanteixin la privacitat dels usuaris i usuàries en entorns digitals de participació i col·laboració ciutadana. Assegurar que un cop garantida la privacitat, es desenvolupen protocols per tal que la informació i la documentació de la participació sigui oberta i transparent.

4.2.16. *Desenvolupar una plataforma de participació digital*

Desenvolupar una plataforma de participació digital, auditable i de programari lliure, que permeti generar i monitoritzar propostes i debats, així com aprofundir en mecanismes de democràcia directa. Estarà orientada a facilitar processos d'intel·ligència col·lectiva, d'organització social per territoris i àrees; a fomentar la comunicació social en xarxa; incrementar la visibilització, la documentació i la transparència dels processos participatius; així com a potenciar i enriquir la participació presencial. A la plataforma es podrà accedir des de diferents dispositius buscant sempre la interoperabilitat, amb l'adequació a estàndards oberts, la privacitat dels usuaris i usuàries i la possibilitat de federar serveis.

2.1.3 *Funcions generals de la Direcció en el context de la Regidoria i de l'Ajuntament*

No menys importants que els objectius i actuacions exclusives i específiques de la DRDI són aquelles funcions que se li assignen en el context de la Regidoria. En aquest sentit, és important subratllar que la present DRDI està orientada a oferir serveis de R+D+I a tota la Regidoria, incloent tant la direcció d'Acció Comunitària com la de Democràcia Activa. Aquestes desenvolupen programes de treball que demanden capacitat innovadora i desenvolupament de recerques tant generals (marc teòric, jurídic i metodològic) com adaptades (això és, processos específics de participació: urbanístics, de mobilitat, digitals, etc.). Donada la rellevància que té la participació democràtica per a l'equip de govern, per a la societat i per al model de ciutat, tal com assenyalàvem anteriorment, la recerca, disseny i desenvolupament de nous models, processos, dispositius i infraestructures de participació i col·laboració és una tasca transversal central, assumida per aquesta Direcció. S'inclouen en aquesta categoria la recerca i el desenvolupament de protocols i mecanismes que afrontin l'exclusió social, la interseccionalitat, les possibilitats i disfuncions resultants de la complexitat urbana i els seus conflictes, el restrictiu marc legal imposat per la legislació estatal a la democràcia directa, o la renovació dels espais participatius més clàssics (consells de ciutat, districte, etc.).

Cal així mateix ressaltar el paper que la direcció està anomenada a jugar en el conjunt del projecte de ciutat, així com a les altres àrees i tinences de l'Ajuntament. Com a exemple, el PAM recull els següents objectius relacionats amb la participació en altres línies estratègiques (línies diferents de la pròpia Regidoria i susceptibles de requerir serveis de recerca i innovació des de la mateixa):

- ➔ **Salut:** “Millorar la participació efectiva i acció coordinada de la societat civil per a la salut de la població.” (PAM v.1.0, secc. 1.7)
- ➔ **Seguretat i prevenció:** “Desplegar un nou model de participació ciutadana per al disseny de les polítiques públiques de seguretat i prevenció.” (PAM v.1.0, secc. 1.12)
- ➔ **Pressupostos:** “Implantar un model de pressupost participatiu i descentralitzat, amb visió de gènere i respectuós amb el medi ambient.” (PAM v.1.0, secc. 2.3)

- **Cultura:** "Fomentar la cultura de proximitat i afavorir la gestió comunitària en els equipaments, els programes i les polítiques culturals per millorar el reequilibri territorial i dotar d'identitat els barris i districtes" i "Fomentar els laboratoris i espais en què creadors, comunitats científiques i digitals i ciutadania col·laborin en nous models d'innovació i accessibilitat a la cultura." (PAM v.1.0, secc. 1.10)
- **Turisme:** "Desenvolupar una política turística amb la participació de tots els actors." (PAM v.1.0, secc. 2.5)
- **Economia cooperativa social i solidària:** "Independentment de les fórmules jurídiques que pugui adoptar, els elements comuns a partir dels quals gira l'ECSS són la gestió democràtica i participativa, l'orientació a les necessitats humanes, un model de desenvolupament endogen i el compromís amb la comunitat" (PAM v.1.0, secc. 2.2)
- **Habitatge:** "fomentar la participació de la ciutadania en la concreció de les polítiques d'habitatge" (PAM v.1.0, secc. 4.2)

2.1.4 Coordinació i funcions de lideratge inter-institucional

Els nous processos de participació democràtica que s'estan desenvolupant a Barcelona comencen a convertir-se ja en un referent inter-institucional i internacional. Prova d'això són els nombres del primer procés realitzat, de construcció col·laborativa del Pla d'Acció Municipal, un dels majors processos (si no el major) de co-creació d'un pla estratègic municipal en l'àmbit internacional, les nombroses invitacions per desplegar decidim.barcelona (o futures versions) en altres municipis de dins i fora de Catalunya, o les nombroses entrevistes i conferències a les quals s'ha convidat a representants de l'Ajuntament durant el curt període de temps que ha transcorregut des de l'entrada del nou equip de govern. És a més una prioritat recollida en el PAM assumir i enfortir aquest lideratge:

Coordinar i enfortir les xarxes internacionals presents a la ciutat, en particular, en matèria de justícia global, millora de la qualitat de la democràcia participativa i dret a la ciutat. (PAM, secc. 5.3)

Aquest lideratge comença a cristal·litzar en propostes de col·laboració de nombroses institucions, entre elles la diputació de Barcelona, el consorci de municipis catalans Localret, la ciutat i comunitat Valenciana. Un acord verbal amb la Diputació de Barcelona ja ha engegat un procés de col·laboració per adoptar decidim.barcelona a escala provincial en la Diputació amb el lideratge de Barcelona en el desenvolupament del programari.

A més l'equip de govern, liderat per Ada Colau, s'ha posicionat com a referent internacional en aspectes com la recuperació de drets socials, la transformació institucional, la qualitat democràtica o la justícia global. Sent un dels eixos narratius d'aquest lideratge el de la participació. La pròpia Alcaldessa ha fet de la participació i la radicalitat democràtica bandera del canvi i línia estratègica prioritària de la ciutat en diverses ocasions¹⁵.

15 Més informació a http://www.ub.edu/web/ub/es/menu_eines/noticies/2016/04/032.html
http://www.eldiario.es/catalunya/opinions/ada-colau-retos-nueva-epoca_6_397970234.html
<http://www.publico.es/politica/participacion-ciudadana-retos-colau-proximos.html>

És important comprendre que els procediments, els reglaments, models participatius i el programari que es desenvolupi a Barcelona (com està succeint a Madrid), es convertiran inevitablement en un estàndard de facto per a altres poblacions. Per això és important també cuidar especialment els aspectes d'innovació ja que els seus resultats s'estendran a altres institucions i territoris.

És per tant una tasca oberta i pròpia de la direcció seguir construint una xarxa intermunicipal, capaç d'aportar, coordinar i compartir el coneixement en els processos participatius que s'estan desenvolupant en altres ciutats. Generar models compartits d'intervenció participativa així com dins de les pròpies institucions, per poder avançar en els mecanismes i models que van a permetre l'aprofundiment democràtic i que pugui reforçar i optimitzar esforços en altres ciutats en les seves apostes de participació en un context, no sempre favorable, d'escassetat de recursos i que es poden suplir amb l'aportació de coneixements i experiències per a la generació de nous models dins i fora de la institucions i que afavoreixi la implementació de marcs normatius àgils i funcionals.

2.3 Objectius de la Direcció

Partint de l'anàlisi de les funcions específiques i generals que se li assignen a la direcció, així com de les actuacions previstes en el PAM. Podem sintetitzar els **objectius de la Direcció** de la següent manera:

- Desenvolupar i estandarditzar nous models de participació que garanteixin, més enllà del consultiu, la capacitat de decisió directa, vinculant, responsable, inclusiva i efectiva en els processos de presa de decisions, en la coproducció de polítiques públiques i la gestió de recursos públics i comuns.
- Desenvolupar entorns digitals (oberts, segurs i lliures) per a la democràcia participativa i deliberativa, així com per a la coordinació col·laborativa social i públic-comú.
- Liderar la innovació democràtica a nivell local i internacional a través dels models i plataformes desenvolupades, així com la recerca, documentació, difusió i la cooperació en la seva implantació.
- Estandarditzar i promoure processos de recerca i desenvolupament participatius per a la participació, implantant models de ciència oberta i col·laborativa en la definició de necessitats de recerca, les convocatòries públiques i la seva avaluació, en els processos de recerca i en la publicació de resultats.
- Investigar els canvis que generen les TIC i la seva connexió amb la democràcia participativa, l'economia col·laborativa, la smart-city i la gestió digital de recursos urbans, per permetre a la ciutadania anticipar, potenciar, revertir o evitar diverses tendències de canvi, així com definir un model de ciutat democràtica.
- Facilitar l'accessibilitat als processos de participació democràtica segura a tres nivells: infraestructures d'accés, capacitació soci-tècnica i mecanismes compensatoris contra l'exclusió social.
- Desenvolupar eines per a la comunicació, col·laboració i participació interna a l'ajuntament.
- Oferir serveis transversals de R+D+i per a la resta d'adrees de la Regidoria, de la 4a Tinença i d'aquelles altres àrees de l'Ajuntament que demandin innovacions democràtiques.

2.4 Identificació de dificultats i oportunitats

Els reptes i les dificultats tècniques i administratives als quals s'enfronta la DRDI són múltiples. D'una banda, estan totes aquelles relacionades amb els procediments administratius i la cultura organitzativa instal·lada en l'àmbit institucional, des dels procediments de contractació i externalització fins a les formes de treball segmentat i especialitzat, passant per les limitacions de programari i maquinari dels dispositius homologats a l'Ajuntament.

En molts casos aquestes tendències, cultures i infraestructures impedeixen el desenvolupament de processos d'innovació participativa oberta, ja que aquests requereixen programari lliure i adaptabilitat ràpida de testeig i experimentació, així com espais de treball compartits amb la ciutadania i altres agents socials i productius de la ciutat. Subratllem aquests problemes perquè condicionen els perfils de competències del personal a contractar així com les necessitats d'infraestructura de la Direcció.

A aquestes dificultats se sumen les esmentades més amunt, marcades pel context social, econòmic i tecnològic: a) grans sectors poblacionals exclosos, b) una creixent dificultat d'accés a la participació derivada de la situació de crisi econòmica, c) una crisi de la legitimitat i d'operativitat del sistema democràtic representatiu i de l'administració pública, d) una enorme dependència tecnològica d'infraestructures i serveis corporatius privats, i) un context legal advers a la democràcia directa, l'autonomia social i la sobirania territorial i f) un desavantatge institucional abismal en la comprensió de la complexitat social a través de les eines d'anàlisi de dades i models de comportament social que posseeixen les grans corporacions tecnològiques i de serveis digitalment articulats.

Finalitzem subratllant un risc de caràcter polític-institucional, que requereix d'una sèrie d'apostes i compromisos polítics, així com d'una recerca i innovació, ben detallats. Es tracta del risc que tot aprofundiment democràtic que passi per la participació sigui fàcilment desactivat si el marc institucional, jurídic i tecnològic que ho sustenta no *garanteix* la seva equitat, abast i capacitat transformadora. La participació en el seu sentit feble, en la seva forma merament consultiva (p.e. emplenar enquestes sense transparència ni poder vinculant) o informativa, pugues fàcilment convertir-se en una eina selectiva de legitimació de decisions ja preses per endavant, un simple rentat de cara per a una democràcia menyscabada: un canvi perquè tot segueixi igual. Les conseqüències d'aquesta deriva no afecten solament a la legitimitat o a la qualitat democràtica, sinó a la pròpia supervivència i capacitat d'actuació de la institució pública.

Si els canvis que s'esperen de la regidoria han de perdurar, passa a ser una tasca central dissenyar processos i infraestructures de participació que siguin veritables potenciadores de la intel·ligència i la transformació social, al mateix temps que vehicle efectiu i vinculant per a la política municipal, mecanismes que no puguin desactivar-se fàcilment, que no depenguin de la voluntat o falta de voluntat del proper equip de govern o del ple municipal. Això implica que els processos esmentats tinguin un caràcter distribuït i distribuïu, això és, que arrelin en institucions, infraestructures, pràctiques, visions i interessos materials d'una polièdrica i policèntrica multitud d'agents socials, una xarxa distribuïda que no depengui de (i, d'aquesta manera, pugui qüestionar) institucions governamentals.

Les oportunitats són, també, múltiples: les formes de re-apropiació i re-construcció participativa de les TIC poden desbordar i subvertir els usos previstos pel complex tecno-econòmic i geopolític del neoliberalisme global; la crisi econòmica aguditza la necessitat i la urgència de defensar i crear espais comuns de vida, coordinació i autoorganització social; al temps, la ciutadania ha posat moltes expectatives en el potencial de la participació amb l'arribada del nou equip de govern.

No menys importants són les oportunitats que representen les capacitats del propi personal de l'Ajuntament, en molts casos relegat a mer intermediari entre agents polítics i empreses encarregades del disseny, la gestió i l'execució de serveis externalitzats. El personal està compost per moltes persones sensibles al nou protagonisme i oportunitats (p.ex: en termes de lideratge, autonomia i responsabilitats, formació i capacitació, etc.) que l'equip de govern pot oferir-los. La voluntat d'actors situats dins la institució és clau per a la restitució de la seva funció bàsica com a servei públic.

A més, la ciutat de Barcelona està plena d'iniciatives d'innovació i recerca. És una de les ciutats més importants del món quant a desenvolupament de programari, disseny i creativitat innovadora, posseeix les millors universitats de l'Estat¹⁶, i compta amb una història col·lectiva capaç de mobilitzar l'imaginari social cap al compromís (en gran part ja assumit) amb una radicalitat democràtica. L'albergar esdeveniments com el FullStackfest, el Free Culture Forum, Sonar+D, Innova Barcelona, etc., les seues d'universitats com la Universitat Pompeu Fabra, la Universitat de Barcelona o la Universitat Politècnica de Catalunya (respectivament la primera, segona i tercera universitat amb millors puntuacions en els rànquings estatals), i una tradició de lluita i experimentació social destacada durant els segles XIX i XX fan de Barcelona una ciutat amb un gran potencial per a la innovació democràtica i tecnopolítica.

El propi Ajuntament i la seva xarxa d'institucions col·laboradores són un exemple de l'extraordinària riquesa de la ciutat. L'Ajuntament participa en multitud d'institucions i xarxes que, ben coordinades, poden representar una força d'innovació de primera magnitud per a la participació democràtica: iCub, Barcelona Lab, Barcola, CCCB, etc..

Mentre allò vell no acaba de morir, allò nou no acaba de néixer. És en aquest punt en el qual la recerca, la innovació i el *desenvolupament* d'allò que està per néixer és més important que mai.

2.5 Línies d'actuació

El pla de treball de la DRDI s'articula sobre la base dels objectius, actuacions i funcions que se li atribueixen, i en relació amb el context, dificultats i reptes de la institució. Podem, així, identificar i detallar una sèrie de línies d'actuació (basades en les actuacions del PAM).

2.5.1 *Plataforma de participació i col·laboració democràtica (decidim.barcelona)*

Context

La plataforma decidim.barcelona, desenvolupada de manera transparent i col·laborativa enterament en programari lliure, s'ha posicionat ja com el referent principal de la participació en l'Ajuntament, arran del Pla d'Actuació Municipal. Amb més de 250.000 visites, 24.000 usuaris registrats i 10.000 propostes recollides, la plataforma ha servit per estructurar i sistematitzar un procés de planificació estratègica col·laborativa implicant a múltiples agents socials, organitzacions i ciutadania. També ha significat un instrument per a la hibridació i connexió entre els espais de participació presencials i la pròpia plataforma generant múltiples canals de participació. D'aquesta manera s'han constituït les bases per al desenvolupament de la plataforma que ha de servir per visibilitzar i estructurar processos de participació i democràcia directa a través de diferents mecanismes de participació com són els debats, les propostes i la possibilitat de rebre suports o aportar arguments a favor i en contra, la convocatòria de cites presencials i la seva integració amb propostes, etc.

16 El rànquing pot consultar-se en https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2016/world-ranking#!/page/0/length/25/country/86/sort_by/rank_label/sort_order/asc/cols/rank_only

El disseny, desenvolupament i administració de la plataforma decidim.barcelona és una de les prioritats de la Direcció, amb l'objectiu de convertir-la en una xarxa política o web 3.0 amb una infraestructura distribuïda i una capacitat d'articulació de la intel·ligència col·lectiva i la participació democràtica transparent, segura i col·laborativa per a la ciutat (tant per l'Ajuntament com per al teixit associatiu i la governança democràtica de diferents organismes i entitats). El seu objectiu a llarg termini és fer front al domini de les grans corporacions sobre les xarxes socials i substituir l'extractivisme de la col·laboració social per infraestructures digitals comunes i democràtiques.

Els **objectius** de la plataforma inclouen:

1. Obrir i ampliar les formes i les lleres de cooperació i col·laboració entre l'Ajuntament i la ciutadania (organitzada i no organitzada) per al govern i gestió de la ciutat.
2. Facilitar el desenvolupament de processos de participació propis de la ciutadania així com la seva autoorganització i apoderament.
3. Oferir eines per a la participació comunitària, la comunicació política i la coordinació col·laborativa de la ciutadania i entitats socials.
4. Obrir mecanismes de democràcia directa i de descentralització del govern municipal.
5. Agrupar, sistematitzar, visualitzar i comunicar tots els aspectes processos de participació promoguts per l'Ajuntament de Barcelona. Amb això es potencia una transparència tant de l'administració com dels desitjos ciutadans i la seva vehiculació participativa.
6. Promoure i facilitar una participació inclusiva i accessible.
7. Habilitar i facilitar una participació segura i privada (p.e. Implantació del vot electrònic).
8. Estandarditzar els processos de participació, la seva estructura, difusió, anàlisi, avaluació, així com les formes de transparència associades a ells.

Des del punt de vista de la direcció, la plataforma requereix cobrir les següents **funcions**:

- **Disseny tecnopolític:** Ens referim al disseny general de funcionalitats de la plataforma, així com a la presa de decisions sobre les tecnologies que s'utilitzen, i que inclou la recerca dels sistemes de seguretat, xifrat, anonimat, els models de desenvolupament (modularitat, escalabilitat, interoperabilitat, APIs, estàndards, etc.), així com les seves interfícies (backend: API's, dades obertes; i frontend: apps, usabilitat, accessibilitat). Aquesta tasca requereix integrar aspectes de coordinació amb les funcionalitats i particularitats dels processos de participació de l'Ajuntament, així com la projecció i exploració de possibilitats que ofereixen la plataforma, el context tecnològic, i la seva implantació a la ciutat (dades obertes, aplicacions mòbils, bretxa digital, interfícies de proximitat dels equipaments públics, etc.).

- Contractació i **gestió del desenvolupament del programari**: inclou el disseny de plecs de contractació, l'acompanyament de la comunitat de desenvolupadors/es de la plataforma, així com l'acoblament de les diferents peces que la componen, que van d'aquelles que han de coordinar-se amb la direcció de comunicació de l'Ajuntament a aquelles que tenen a veure amb la infraestructura de xifrat, passant pels diferents mòduls funcionals de la plataforma, l'alliberament de les dades públiques al portal d'Open Data, així com la coordinació d'arquitectures i llicències de programari garantint sempre les màximes garanties de programari lliure.
- **Administració** i gestió: inclou la gestió digital dels processos concrets de participació que es realitzin a través de la plataforma (això inclou la configuració dels mòduls, alta d'usuaris, gestió de fallades o *bugs*, activació de funcionalitats, gestió d'alertes, etc.), així com les tasques més generals d'administració de tota la plataforma: activar i desactivar processos, configurar la pàgina principal, donar permisos als editors i facilitadores dels processos, coordinar-se amb la resta de tècnics de l'Ajuntament i de l'equip de govern, etc.
- **Recerca i avaluació**: solament un lideratge fort en la recerca de les dinàmiques de la plataforma pot permetre ordenar i planificar el seu desenvolupament per millorar la qualitat democràtica, el seu impacte i usabilitat. Com tot procés de desenvolupament de programari de tipus social, decidim.barcelona necessita inserir en el seu cicle de desenvolupament un procés empíric d'avaluació i formulació de millores basat en metodologies quantitatives i qualitatives d'anàlisi i el desenvolupament de models matemàtic-computacionals de prototipat.
- **Capacitació** en l'ús de la plataforma: aquí entren els cursos i tasques de formació, orientació i facilitació tant per a l'equip de govern com per al personal tècnic, però també per a la ciutadania i els diversos agents socials. En aquest cas, és fonamental donar a aquesta capacitació una aproximació tecnopolítica crítica, orientada a la construcció d'una administració i una ciutadania activa.
- **Coordinació** del desenvolupament de la plataforma amb altres ajuntaments i institucions: Barcelona es posiciona com a líder en la participació tecnològicament intervinguda a través de la plataforma decidim.barcelona. En aquests moments, tant la Localret (consorci d'administracions locals catalanes amb l'objectiu de millorar l'acció dels governs locals en l'impuls de la societat de la informació) com la Diputació de Barcelona i la Generalitat Valenciana han mostrat un interès i compromís per utilitzar la plataforma decidim, la qual cosa involucraria a més de 2.000 ajuntaments.

El **pla de desenvolupament** actual de la plataforma inclou les següents fites, especificats a curt (propers mesos) i mig termini (propers dos anys):

Curt termini:

- Finalització del procés participatiu del PAM i tornada als i les participants: disseny de les actuacions, mailing, descàrrega del PAM en diversos formats (PDF, html, json), visualització de dades, traçabilitat, etc.
- Integració i estandardització del mòdul d'obertura i visualització de dades per tot el decidim i la seva integració automàtica al portal de dades obertes de l'Ajuntament.
- Disseny de normativa reglament de participació.

- Versió Stallman-Snowden: neteja de codi no lliure, garanties i auditoria de seguretat i privadesa.
- Desenvolupament del mòdul d'enquestes.
- Desenvolupament del mòdul de pressupostos participatius.
- Desenvolupament d'una fiqi-funcionalitat o configurador de processos que permeti definir i administrar processos participatius amb les funcionalitat pròpies de cadascun.
- Desenvolupament del mòdul de meta-decidim: espai participatiu per millorar, definir i decidir el futur de la plataforma.
- Desenvolupament d'API Endpoints per accedir a continguts públics de decidim tals com a cites presencials, propostes, debats i comentaris.

Mig termini:

- Desenvolupament de mòdul de traducció automàtica o manual multilingüe.
- Desenvolupament d'un espai propi dedicat als Consells de barri on documentar, mapejar i seguir tota la seva activitat, i introduir alguns mecanismes d'interacció entre els usuaris del decidim i els Consells.
- Reescriptura completa del codi per permetre un creixement i desenvolupament modular i escalable així com la seva configuració i administració per part d'altres entitats.
- Backend criptogràfic amb possibilitats d'implementació distribuïda.
- Desenvolupament d'aplicació mòbil.
- Gamificació i desenvolupament d'una pàgina d'usuari enriquida.
- Disseny, desenvolupament i integració de mòdul de col·laboració i coordinació entre editors/facilitadores de processos de participació.
- Disseny i integració de funcionalitats de xarxa social (microblogging).
- Disseny i desenvolupament d'integració amb necessitats de comunicació i coordinació de l'acció comunitària, equipaments de proximitat, calendaris, autogestió i co-gestió de projectes comunitaris.
- Disseny i integració d'eines de col·laboració social (escriptura col·laborativa, calendaris, compartició de continguts digitals, crowdsourcing, etc.).
- Disseny de funcionalitats orientades a la deliberació ampliada en la plataforma (possibilitat d'incloure fòrums, interfícies estilo Better Reykjavik, etc.), així com a connectar amb processos de conflicte social.
- Disseny de funcionalitats que facilitin la col·laboració, la transparència i la participació multitudinària en processos de deliberació ciutadana tals com a “conferències ciutadanes”, “jurats ciutadans”, urnes i enquestes deliberatives, etc. (p.ex: en debats entorn d'assumptes transversals com el model de ciutat, smart city i ciutat democràtica).
- Disseny de funcionalitats que potenciïn l'autoorganització social, incloent: a) components que permetin autoconvocatoria d'esdeveniments participatius, amb potencial mediació de l'Ajuntament; b) components per a la convocatòria de mobilitzacions, que facilitin el procés de formalització (i potencialment, alguns aspectes de l'organització i la difusió) de convocatòries.

- Integració de decidim amb altres plataformes digitals i sistemes de dades de l'Ajuntament i de la ciutat (p. ex.: el projecte de sistema integració i gestió de les “grans dades” de la ciutat, CityOS, Sentilo, la Bústia ciutadana i, sobretot, les plataformes de dades obertes), a fi de potenciar la detecció de problemes, la recollida de propostes i la presa de decisions informades incloses processos ampliat de deliberació, incloent opcions de debat en temps real (p. ex.: en cas de problemes públics com la contaminació).
- Introduir funcionalitats que formalitzin i promoguin estàndards de qualitat (rànkings comparatius, mecanismes àgils d'avaluació ciutadana de la qualitat de processos, etc.).
- Identificació interoperable entre plataformes “decidim” (p.ex.: que la verificació d'identitat per un decidim local determinat sigui vàlida en qualsevol de les instàncies de la xarxa de decidims municipals).

Aquestes són algunes de les funcionalitats previstes i demandades per a la plataforma, però cal afegir les tasques auxiliars que han d'acompanyar-les: la documentació, la facilitació, la negociació i adaptació de funcionalitats amb altres adreces i amb altres ciutats, la gestió i supervisió de contractacions, etc. que es van detallar anteriorment. En el document de “Pla de Desenvolupament de decidim.barcelona” pot trobar-se una versió actualitzada i extensa d'aquesta línia d'actuació.

El pla de desenvolupament detallat, així com l'estructura organitzativa i l'arquitectura de producció del programari està contingut en el document “Pla de Desenvolupament de Decidim.Barcelona”.

Quadre resum

1. Plataforma de participació decidim.barcelona

Resum

Desenvolupar una plataforma que serveixi de portal i infraestructura tant per als processos de participació promoguts per l'ajuntament (PAM, desenvolupament de normes, plans d'urbanisme, etc.) com per a aquells endegats per la ciutadania i associacions (iniciatives populars, desenvolupament comunitari, etc.). La plataforma, desenvolupada en programari lliure, mitjançant metodologies obertes, àgils i participatives, ofereix eines de presa de decisions col·lectives, comunicació i campanyes, convocatòria de cites presencials (assemblees, trobades), escriptura col·laborativa de textos, i altres funcionalitats de comunicació i col·laboració digital per millorar la qualitat democràtica de l'Ajuntament i altres entitats de la ciutat.

Objectiu General

Generar espais digitals d'organització del poder social que siguin oberts, assegurances i transparents capaces de desplaçar el domini de les grans corporacions sobre l'esfera digital en favor d'infraestructures digitals públic-comuns que garanteixin la qualitat democràtica.

Objectius Específics

1. Obrir i ampliar les formes i les lleres de connexió i col·laboració entre l'Ajuntament i la ciutadania (organitzada i no organitzada) per al govern i gestió de la ciutat.
2. Facilitar el desenvolupament de processos de participació propis de la ciutadania, així com la seva autoorganització i apoderament.
3. Oferir eines per a la participació comunitària, la comunicació política i la coordinació col·laborativa de la ciutadania i entitats socials.
4. Obrir mecanismes de democràcia directa i de descentralització del govern municipal.
5. Agrupar, sistematitzar, articular, visualitzar i comunicar tots els processos de participació promoguts per l'Ajuntament de Barcelona.
6. Habilitar i facilitar una participació segura i privada.
7. Estandarditzar els processos de participació, la seva estructura, difusió, anàlisi, avaluació, així com les formes de transparència associades a ells.
8. Desenvolupar decidim.barcelona com a model de plataforma públic-comuna per a la participació tecnopolítica i la democràcia en xarxa.
9. Prototipar formes de producció de programari lliure amb metodologies àgils i participatives.

Accions

1. A fi de garantir l'objectiu 1. es durà a terme un desenvolupament multi-modular (enquestes, pressupostos participatius, mòduls de deliberació, meta-decidim, etc.).
2. A fi de promoure l'autoorganització social es duran a terme diverses accions: a) components per autoconvocatòria d'esdeveniments participatius, amb potencial mediació de l'Ajuntament; b) components per a la convocatòria de mobilitzacions.
3. Disseny i desenvolupament d'eines per a la coordinació comunitària i la col·laboració social (escriptura col·laborativa, calendaris, compartició de continguts digitals, crowdsourcing, etc.).
4. Integració i estandardització del mòdul d'obertura i visualització de dades, i integració de decidim amb altres plataformes digitals i sistemes de dades de l'Ajuntament i de la ciutat.
5. L'accessibilitat i la participació es desenvoluparan a través de diverses accions: a) gamificació; b) funcionalitats de xarxa social; c) mòdul de traducció automàtica o manual multilingüe.
6. Backend criptogràfic distribuït i multi-testeig (proves Stallman, Snowden, Mitnik).
7. L'estandardització es desenvoluparà a través de diverses accions a) Disseny de configurador de processos estandarditzat, b) normativa reglament de participació.
8. La construcció de decidim com a model es desenvoluparà a través de diverses accions: a) Reescriptura del codi per al seu creixement modular, escalable i reapropiable per altres organitzacions, b) Desenvolupament d'aplicació mòbil, c) Introducció d'estàndards de qualitat, d) Identificació interoperable entre plataformes "decidim".
9. Implementació, documentació i estandardització de pràctiques de desenvolupament àgil i participatiu de programari lliure.

Resultats esperats

- Tots els processos de participació de l'Ajuntament es realitzen a través de la plataforma.
- Adopció de la plataforma per part de les associacions més grans i actives de la ciutat.
- Almenys 2 iniciatives ciutadanes a l'any (començant en 2017) arriben al ple o a un estat d'incidència política municipal a través de processos de participació i recollida de signatures realitzades través de la plataforma.
- Almenys 10 dels 20 municipis dels més importants de la regió adopten la plataforma.
- La plataforma té un 10% de ciutadanes de Barcelona (150.000) inscrites per 2018.

2.5.2 Pla de recerca “De la Smart City a la Ciutat Democràtica”

Diagnòstic i justificació de la recerca.

Vivim en societats tecnològicament intervingudes i el projecte de ciutat globalitzada i neoliberal és el de la Smart City, la utopia d'una ciutat millorada (p. ex.: més sostenible) mitjançant el progrés tecnològic (Gibbs et al., 2013; Hollands, 2008; March i Ribera-Fumaz, 2014). Sota el paraigua genèric de la Smart City, no obstant això, s'oculten imaginaris complexos i en disputa (White, 2016). Per això, qüestions com les de per què, com, per qui, per a qui i amb quines conseqüències s'imposa aquest model en diferents contextos urbans es converteixen en assumptes clau (Luque-Ayala i Marvin, 2015; March i Ribera-Fumaz, 2014). Explorar-los requereix d'un gran esforç de recerca aplicada en un àrea que, com comentàvem més amunt, mobilitzarà bilions d'euros en els propers anys i està cridada a redefinir la fisonomia de la vida a la ciutat (Hollands, 2015; Glasmeier i Christopherson, 2015).

Barcelona és una ciutat capdavantera en els rànquings d'smart cities en l'àmbit internacional: en 2015 va ser declarada top smart city del món, avançant des de la seva 4a posició a nivell europeu i 1a a nivell estatal en estudis previs¹⁷. La ciutat és un poderós *hub* a la xarxa de ciutats intel·ligents promogudes pel capitalisme contemporani i una ciutat dinamitzadora d'aquest relat metropolità a través d'esdeveniments com el Mobile World Congress o la Smart City Expo. La Barcelona industrial del segle XIX i bona part del XX ha anat deixant pas a una Barcelona turística (la Barcelona Olímpica dels 90, Marshall, 2004) i de serveis d'alt valor afegit més tard (la Barcelona Ciutat del Coneixement dels 2000, Charnock i Ribera-Fumaz, 2011; Charnock et al., 2014), redefinida en el model de la Barcelona Ciutat Intel·ligent durant el mandat CiU 2011-2015. Aquest últim model aspirava a construir *moltes ciutats lentes dins d'una ciutat intel·ligent*, amb barris autosuficients i productius dins d'una ciutat hiperconectada i de zero emissions (Guallart, 2012: 31).

17 Més informació sobre aquest tema en <http://smartcity.bcn.cat/es/>

Encara que la implementació material del model d'Smart City ha estat variada, un element freqüent és la seva orientació cap a la transformació de processos vitals de la ciutat en espais d'innovació sociotècnica, concebuts en clau d'apropiació i acumulació primitiva per a un nou cicle capitalista, en un moment d'estancament econòmic (per a una idea similar, Harvey, 2012; March 2016; Keil & Boudreau, 2006; While et al., 2004). El problema que identifica l'equip de govern (una preocupació recollida en el PAM) és que aquest model de ciutat intel·ligent transita cap a una forma de "governança algorítmica", privada i privativa de drets i béns digitals, dependent de grans corporacions, que exploten el potencial de la vida i la intel·ligència col·lectiva, esquivant i, sovint, impeding, la governança democràtica de les dades (que són avui un recurs o bé econòmic central, Benkler, 2006) així com de la quotidianitat metropolitana. El control corporatiu de les infraestructures tecnològiques i les dades fa de la ciutadania mera usuària de la ciutat (March i Ribera-Fumaz, 2014) i dificulta el desenvolupament de formes socials i tecnològiques (sociotècniques) alternatives (Luque-Ayala i Marvin, 2015; Söderstrom et al., 2014). Com assenyala March (2016) els reptes que planteja el model de la Smart City són nombrosos: el reduccionisme i l'optimisme tecnològics, que fan de la tecnologia la clau del progrés social i li atribueixen una capacitat màgica per resoldre qualsevol problema; el predomini d'interessos corporatius, que tracten de disciplinar la ciutat amb una orientació sempre desenvolupista i orientada al benefici privat, sovint lligada a la constitució de monopolis (Vanolo, 2014); la despolitització, mitjançant la tecnificació, d'assumpes com la provisió de serveis¹⁸, la desigualtat, la discriminació o la pobresa (Hollands, 2015), quan no resulten empitjorats per nous models urbanístics (Glasmeier i Christopherson, 2015; Luque-Ayala i Marvin, 2015); o els impactes socioambientals associats amb les TIC, que inclouen qüestions com el reciclatge tecnològic o fenòmens com la paradoxa de Jevons, en la qual increments en eficiència porten a un major ús de recursos.

18 L'elecció entre "privat" i "públic" es reformula com una qüestió de bon o mala gestió (March i Ribera-Fumaz, 2014).

Enfront del model del boom immobiliari-turístic i de serveis d'alt valor afegit dels últims mandats socialistes i convergents, connectats més tard al model de ciutat intel·ligent i al capitalisme de dades, el model d'una ciutat democràtica està orientat a democratitzar (a urbanitzar democràticament) l'emergent ciutat multicapa, especialment, les seves capes i territoris digitals. La “democratització tecnopolítica” (o “demo-tecnopolítica” Democomunes, 2016) deu no només desplegar TICs per a la participació sinó repensar democràticament aquestes mateixes TICs, les infraestructures tecnològiques de la ciutat i, en última instància, la ciutat mateixa. Els diferents elements de l'alfabet democràtic, tant tradicionals (delegació, decisió directa, deliberació) com més nous (hibridació digital-presencial, transparència, col·laboració en xarxa) poden combinar-se en gramàtiques tecnopolítiques noves. La innovació democràtica, en aquest cas, ha d'anar més enllà de l'establiment o reforç de canals d'intervenció directa o deliberativa de la ciutadania en la presa de decisions públiques (referendums, iniciatives ciutadanes, processos deliberatius etc.), tal com han estat concebudes en el marc de l'Estat modern, així com de les formes de ciutadania activa, descentralització territorial i autoorganització social reclamades i assajades per moviments, col·lectius socials i institucions públiques des dels anys 70 i 80, per apropar-nos a configuracions sociotècniques capaces d'afrontar la complexitat i conflictivitat del capitalisme informacional, de les dades i de la vigilància. Des de la Direcció d'Innovació Democràtica, un pas clau en aquest sentit és el del projecte Decidim en les seves múltiples dimensions.

Construir Barcelona com a ciutat democràtica, en un context de ràpids canvis en l'entorn tecnològic, social, urbà i cultural local i global, exigeix que l'administració pública compti amb un lideratge en la recerca situada i aplicada d'aquests canvis, a fi d'anticipar, potenciar, o evitar tendències contràries als interessos de la majoria dels seus habitants, així com de minories excloses. Recolzant-se en la participació i la innovació, l'administració ha de ser un agent actiu en les transformacions soci-tècniques, amb l'objectiu de canalitzar-les a garantir el desenvolupament del ben públic i comú. Això implica repensar la democràcia de manera sistèmica i sistemàtica (com suggereix Pindado, 2012), i fer-ho en relació amb les múltiples dimensions de la ciutat, la innovació i les tecnologies.

Un objectiu d'aquesta Direcció és, per tant, liderar la recerca entorn de la transició crítica i sumativa de la Ciutat Intel·ligent cap a una Ciutat Democràtica, una ciutat la intel·ligència de la qual es construeix mitjançant les diverses formes del *pars capere*, de el “prendre part entre parells”, en definitiva, de la participació. Això inclou investigar i assajar la construcció d'una governança i una cultura tecnopolítica democràtica, que reconegui la centralitat de les grans dades i els algorismes en la vida de la ciutat contemporània i que s'orienti a la seva reapropiació creativa i multitudinària, per i per al comú. Aquesta governança i cultura s'enllacen amb la idea d'una democràcia distribuïda entesa com a conjunt d'accions institucionals orientades a redistribuir els capitals econòmics, polítics, simbòlics i culturals (en definitiva, una transformació en les relacions de poder) a la ciutat (Castro et al., 2016). La qüestió de la democràcia connecta així amb la de la justícia social.

Objectius generals de la recerca

Tot això requereix models i plans de recerca i acció a llarg termini. Molt resumidament, els objectius centrals d'una recerca en aquest sentit serien:

1. Mapejar i analitzar críticament la Smart City i les pràctiques polític-institucionals a Barcelona connectades amb ella, en l'actualitat i amb anterioritat;
2. Mapejar bones pràctiques d'innovació democràtica, comuns urbans, formes de governança i desenvolupament sociotècnic a Barcelona i en altres ciutats;
3. Construir marcs interpretatius i narratius entorn de la ciutat democràtica;
4. Construir models analítics de la ciutat democràtica;
5. Investigar i innovar de manera reflexiva, participativa i situada en el context de la ciutat;
6. Construir una comunitat o xarxa entorn de la i+d+i democràtica.

Línies i tasques centrals del projecte de recerca

A fi d'aconseguir aquests objectius, un pla de recerca ha d'incloure els següents elements bàsics:

- Construcció de marcs discursius i teòrics tecnopolítics de la ciutat democràtica. Això requereix explorar i desenvolupar els eixos i coordenades teòric-polítics centrals d'un discurs entorn de la ciutat democràtica¹⁹. Aquest marc ha de fer-se càrrec tant de les realitats i problemàtiques existents com de les seves arrels històriques, i orientar-se tant la seva comprensió com a la seva transformació.
- Mapeig i anàlisi crítica del model de la Smart City a Barcelona des de la perspectiva de la governança i la participació democràtica. Això requereix localitzar i caracteritzar els actors, projectes i processos representatius del model de Smart City a Barcelona. Així mateix requereix articular una anàlisi crítica (des d'una perspectiva política, econòmica, social i cultural) d'aquests projectes i processos, els reptes i límits que impliquen, així com de la visió de ciutat que pressuposen i impulsen.

¹⁹ En aquest sentit, ja hem esmentat tres d'ells: la participació, el pars capere de les multituds metropolitanas; el comú com a pràctica i principi polític instituent (el públic participatiu no-estatal) i els comuns, mentre que espais, processos i béns constituïts conforme al comú; i la tecnopolítica, entesa com esdevenir híbrid de política i tecnologia, que implica una politització de la tecnologia i una creixent mediació tecnològica de la política. Els creuaments d'aquestes tres àrees situen al centre assumptes com el dels comuns digitals a la ciutat democràtica en el context del capitalisme informacional.

- Mapeig i dinamització de comunitats i ecosistemes d'innovació democràtica i procomuns tecnopolítics. Identificar i mobilitzar comunitats existents dedicades a la innovació en la intersecció entre democràcia i tecnologia, així com actors clau (dins de l'Ajuntament, entre la ciutadania, i entre les organitzacions sense i amb ànim de lucre) que poden contribuir a la visió i construcció de Barcelona com a ciutat democràtica. Aquestes comunitats serien no tant l'objecte sinó el subjecte d'una recerca compartida i aplicada entorn del nou model a construir. En relació amb això, la Direcció posarà les condicions per a la constitució de noves xarxes i col·lectius, que configurin un ecosistema de pràctiques i projectes capaços d'encarnar i ajudar a orientar el nou model de ciutat. L'èxit del projecte d'un laboratori democràtic i de la pròpia plataforma decidim.barcelona dependrà, en bona mesura, de la constitució d'una comunitats i xarxes d'innovació i tecnopolítica democràtica crítica, que alimentin i gestionin aquests procomuns tecnopolítics. Aquesta comunitat o xarxa, podria servir de pont entre les organitzacions i polítiques de participació més tradicionals i els circuits de laboratoris d'innovació, hackers, makers, etc. La xarxa inclouria tant a experts (formals i informals) com a no experts, tant en el plànol tecnològic com en el polític.

- Modelització basada en dades. Igualment important per a aquest pla de recerca és l'anàlisi de dades i el desenvolupament de models computacionals de democràcia participativa i complexitat urbana. Això requereix acoblar la ingent quantitat de dades que generen els processos de participació i comunicació social, comprendre el complex entramat de fluxos d'interacció i analitzar les xarxes en les quals s'articulen, o no, la intel·ligència, la comunicació, la col·laboració i la producció tecnopolítiques col·lectives. La creativitat d'aquests processos és clau a l'hora de respondre a alguns dels reptes de la complexitat urbana contemporània. Desenvolupar models basats en dades, recorrent als mètodes de les ciències de la complexitat i les xarxes, resulta fonamental per comprendre i facilitar certs tipus de processos democràtics amb un gran potencial de creativitat i innovació social. Aquestes anàlisis, orientats a potenciar les formes d'intel·ligència col·lectiva i distribuïda, intervinguda tecnològicament, i requereixen grups interdisciplinaris de treball²⁰. Els avanços en anàlisis i modelització de dades, així com l'ús de tècniques d'intel·ligència artificial per al seu tractament, s'estan construint principalment des de la perspectiva de maximitzar el seu valor d'explotació tant per a l'adaptació de serveis personalitzats a escala individual i de mercat com en termes d'optimització de recursos. Queden generalment fora dels desenvolupaments tecnològics existents la maximització de la transparència, la participació col·lectiva o la qualitat democràtica i la reapropiació social de les tecnologies i els seus productes.

20 La recerca i articulació de processos d'intel·ligència col·lectiva (vegeu Malone & Bernstein, 2015, per a una síntesi actualitzada del camp) és un àrea de recerca i acció inter- i transdisciplinària, que es mou entre la filosofia política, la ciència i la tecnologia cognitiva, l'etologia, i la informàtica. La recerca entorn de la intel·ligència col·lectiva per a la ciutat democràtica és un bon exemple d'alguns dels reptes que la DRDI tractarà d'abordar i del tipus d'equips interdisciplinaris i interinstitucionals de treball que hauran de promoure's.

- Desenvolupament de prototips de recerques específiques sobre problemes reals de la ciutat, orientades a la presa de decisions i a la co-producció de polítiques públiques basades en ciència participativa (*participatory and open science for policy*).
- Innovació en recerca oberta i participativa. L'organització i el desenvolupament de la recerca en ciutat democràtica requereix, també, reflexivament, engegar infraestructures obertes i models d'organització i gestió innovadors, que fomentin la transparència, la participació, i el coneixement lliure i obert. Això inclou formes de ciència ciutadana, recerca participativa, edició d'accés obert, i sistemes de col·laboració científica (repositoris, programari, bibliografies, etc.). Un dels espais i institucions més importants d'aquest model de recerca ha de ser el laboratori ciutadà d'innovació democràtica i col·laborativa que detallem en el punt 2.5.3.
- Innovació multiescala i noves gramàtiques (tecno)polítiques. La recerca ha de ser, fonamentalment, aplicada. L'estratègia d'innovació multiescala²¹ de la DRDI estarà orientada a desenvolupar prototips i assajos democràtics que permetin explorar i ampliar les fronteres de el “govern de tots i de qualsevol” en diferents nivells d'organització social: organitzacions, comunitats, barris, districtes o la ciutat en el seu conjunt, i fins i tot més enllà²².

21 Aquesta estratègia se centra a assajar amb prototips i condicions diverses en diferents escales socials, territorials i administratives (barri, districte, ciutat, etc.). Aquesta aproximació afavoreix la possibilitat d'assajar i seleccionar opcions, de replicar o traslladar aquelles que funcionin d'una escala a una altra. Per exemple, possibilitats inadequades o inviables, per diversos motius, a escala ciutat, poden ser viables i apropiades en l'esfera del barri i, fins i tot, ajudar a repensar i refer els mecanismes a nivell municipal en el mitjà i el llarg termini.

22 Aquí estem pensant en les possibilitats ofertes per les xarxes intermunicipals del canvi en tot l'Estat espanyol.

- Mapatge i promoció de l'experiència i la memòria social de la democràcia a Barcelona. La innovació ha de basar-se en l'experiència i això implica, molt destacadament, aprofitar l'experiència acumulada en una ciutat amb gran tradició d'autoorganització social com és Barcelona. Aquesta direcció té com a objectiu realitzar recerques orientades a reconèixer, activar, connectar i potenciar els sabers populars, els processos de participació, les formes de democràcia activa i l'acció i la reflexió veïnal i comunitària ja existents. Aquesta recerca ha de ser fruit de processos de participació que interpel·lin no solament a la ciutadania i als agents socials organitzats sinó també, necessàriament, als espais, àrees i organismes municipals, tals com Barcelona Activa, l'Institut Municipal d'Informàtica, l'ICUB, la xarxa d'ateneus de fabricació, i adreces d'innovació situades en les diferents tinences de l'Ajuntament.

Organització del procés de recerca

Concretar el pla de recerca en el seu contingut més específics, calendari i agents requereix un treball previ que encara està per desenvolupar. D'una banda, un pla de recerca tan ambiciós requereix la conjunció de diversos actors (departaments de l'Ajuntament, grups de recerca, agents socials, etc.). Al mateix temps, el Pla de Recerca ha d'oferir respostes pràctiques a problemes específics de la ciutat en un temps relativament curt.

Estructura organitzativa: a fi d'executar el pla de recerca sobre la ciutat democràtica, s'articularà una xarxa que connectarà recerques específiques (en desenvolupament o a iniciar-se com a part del pla) mitjançant un grup de coordinació. La xarxa i el grup de coordinació seran dinamitzats per un grup motor (a identificar entre els grups integrats a la xarxa), així com per mitjà de trobades estratègiques (p.e.: la trobada per a la definició final del pla de recerca i la xarxa estructura de la xarxa mateixa).

Fases:

1. **Mapeig:** La quantitat d'iniciatives urbanes, la complexitat de les infraestructures i del discurs de la Smart City i la varietat de línies de recerca i a existents requereix començar amb un mapeig que permeti identificar i ordenar els recursos disponibles per construir el pla de recerca.
 - a. *Identificar els grups de recerca* de les diferents universitats i centres de recerca de Barcelona que treballin directament entorn de la intersecció entre la Smart City i la governança i innovació democràtica.
 - b. *Mapejar les iniciatives* ja existents a la ciutat que innoven en les formes de governança, dades, tecnologies i models de ciutat.
 - c. *Identificar referents internacionals.*
2. **Pre-disseny de continguts:** sobre la base del mapatge d'iniciatives, s'elaborarà un document base sobre la transició de l'actual model de Smart City al de ciutat democràtica, que ajudarà a donar una primera orientació a la recerca a llarg termini.
 - a. Identificació de reptes
 - b. Identificació d'oportunitats
3. **Trobada planificació:** Serà una trobada pública en el qual posar en contacte als grups de recerca i les iniciatives innovadores de la ciutat entorn dels temes específic d'estudi, amb l'objectiu de fixar aquests temes i les formes de recerca entorn d'ells de manera participativa.
4. **Disseny específic i posada en marxa:** Sobre la base del mapeig, el document base i els resultats de la trobada, es definirà un pla de recerca amb àrees i actors ben definits, que inclourà projectes de recerca aplicada a curt, mitjà i llarg termini.
5. **Recerques específiques:** Les recerques específiques, que poden connectar amb projectes ja en curs o iniciar-se *ex profeso*, estaran orientades a produir resultats a curt/mig termini per resoldre problemes específics de la ciutat. Seran identificades en les fases anteriors però l'objectiu és que almenys un prototip de recerca específica s'engegui durant la fase de mapeig i pugui mostrar resultats en la primera trobada. (Algunes de les recerques específiques de la direcció, vegeu secció 2.5.5 deurien integrar-se en aquest Pla de Recerca).

6. **Recerca general:** la recerca general serà un projecte específic que connectarà la resta de recerques amb un marc més ampli entorn de la ciutat democràtica. En principi, aquesta recerca serà a càrrec del grup dinamitzador, amb l'assistència dels membres del grup de coordinació.
7. **Resultats:** l'objectiu és que els resultats de les recerques es publiquin i, en alguns casos, s'apliquin, durant els 3 anys de durada del projecte. Els resultats de la recerca general es recolliran al final d'aquest període.

Agents susceptibles de ser incorporats en para el Pla de Recerca:

1. Universitat:
 - a. Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP), <http://igop.uab.cat/>
 - b. Communication Networks and Social Change (CN&SC), Internet Interdisciplinary Institute, Universitat Oberta de Catalunya, <http://www.communicationchange.net/ca/>
 - c. Digital Commons Research Group (DIMMONS), Internet Interdisciplinary Institute, Universitat Oberta de Catalunya, <http://dimmons.net/>
 - d. Urban Transformation and Global Change Laboratory (TORBA Lab), http://www.uoc.edu/portal/es/in3/recerca/grups/urban_transformation_and
 - e. Complex Systems research group (CoSIN3), Internet Interdisciplinary Institute, Universitat Oberta de Catalunya, <http://cosin3.rdi.uoc.edu/>
 - f. Roger Sunyer, professor de la “Nova economia urbana” al [programa Ciutat i Urbanisme](#) de la UOC.
 - g. Complex Systems Lab Barcelona, Universitat de Barcelona, <http://www.clabb.eu/people.php>
 - h. Complex Systems Lab, UPF, <http://complex.upf.edu>
 - i. Artificial Intelligence Research Group, UPF, <http://www.ai.upf.edu/home>
 - j. Barcelona Initiative for Technological Sovereignty (BITS), <http://bits.city/>
2. Societat civil:
 - a. Raons Publiquis
 - b. Fundació Ferrer i Guàrdia
 - c. Ouishare
 - d. Free Knowledge Institute
 - e. X.net

- f. CivicWise
 - g. Guifinet
 - h. Open Kratio
 - i. Civio
3. Institucions municipals
 - a. IMI
 - b. Regidoria de Cicle de la vida, feminismes i LGTBI
 - c. Ateneus de Fabricació
 - d. Direcció de Democràcia Activa
 4. Altres institucions
 - a. I2cat
 - b. Regidoria de Participació de l'Ajuntament de Madrid
 - c. Medialab Prado

Quadre Resum

2. Pla de recerca “De la Smart City a la Ciutat Democràtica”

Resum

Aquesta línia d'actuació generarà una xarxa coordinada de projectes de recerca participativa, orientada a potenciar la intel·ligència i l'economia social a través de la millora de la qualitat democràtica, la innovació tecnopolítica multiescala, la transparència, i les infraestructures tecnològiques públic-comuns, que contribueixin al tractament i la tinença de dades com procomuns, la coordinació digital i descentralitzada de la vida social, i, en definitiva, la reapropiació democràtica de la ciutat. Serà una xarxa d'agents (investigadors, ciutadania, associacions, tècnics, etc.) dirigida a resoldre problemes concrets de governança (Habitatge--Airbnb-, Connectivitat--Guifinet, Mobilitat, Participació, Societat i Economia Digital, etc.) en connexió amb una recerca general, que permeti construir i promoure noves narratives entorn de la Ciutat Democràticament Intel·ligent.

Objectiu General

Potenciar la intel·ligència i l'economia social a través de la millora de la qualitat democràtica, la innovació tecnopolítica multiescala, la transparència, i les infraestructures tecnològiques públic-comuns, que contribueixin al tractament i la tinença de dades com procomuns, la coordinació digital i descentralitzada de la vida social, i, en definitiva, la reapropiació democràtica de la ciutat.

Objectius Específics

- Mapejar i analitzar críticament la Smart City i les pràctiques polític-institucionals a Barcelona connectades amb ella, en l'actualitat.
- Mapejar bones pràctiques d'innovació democràtica, comuns urbans, formes de governança i desenvolupament sociotècnic a Barcelona i en altres ciutats.
- Construir marcs interpretatius i narratius entorn de la ciutat democràtica.
- Construir models analítics de la ciutat democràtica.
- Investigar i innovar de manera reflexiva, participativa i situada en el context de la ciutat.
- Construir una comunitat o xarxa entorn de la i+d+i democràtica.

Accions

- Disseny participatiu d'un pla de recerca.
- Disseny i execució d'una recerca general.
- Disseny i implementació d'una xarxa d'agents i projectes de recerca sota el segell de Ciutat Democràtica.
- Organització d'una trobada anual de posada en comú i divulgació de resultats.
- Coordinació, finançament parcial i seguiment de projectes específics de recerca (per determinar).
- Constitució d'una comitè científic municipal per a l'impuls i avaluació de projectes, convocatòries i subvencions relacionades amb la Ciutat Democràtica.

Resultats esperats

- Engegada de projectes de recerca participativa que facin ús de mecanismes de participació democràtica i infraestructures de dades obertes.
- Producció d'informes efectius per la co-producció de polítiques públiques relacionades amb problemes específics de la ciutat (mobilitat, habitatge, etc.)
- Creació d'un relat sobre el model Barcelona de producció democràtica de solucions intel·ligents.

2.5.3 *Laboratori ciutadà d'innovació democràtica i col·laborativa*

La innovació democràtica ha de, ella mateixa, ser participativa i innovadora. La DRDI no pot ni vol assumir directament les tasques de recerca i innovació; abans bé, el seu objectiu és el de fomentar, finançar i contribuir a estructurar aquests processos de recerca de manera participativa allí on es donen els problemes, integrant els sabers locals i les possibilitats d'innovació situada. Per a això, insistint en la centralitat de la participació i l'autoorganització social, hem d'obrir espais de recerca i innovació, garantir les seves infraestructures i recursos, i facilitar els seus processos. En aquest sentit, el projecte del laboratori ciutadà d'innovació democràtica i pràctiques col·laboratives resulta central tant per la regidoria com per al pla de ciutat. Entorn d'ell s'articularen alguns dels projectes nuclears de la Direcció.

Articular un Laboratori Ciutadà (Citizen Lab, Mitjana Lab, Living Lab) requereix dissenyar i implementar un espai de participació basat en un model d'innovació oberta de quàdruple hèlix. La innovació acadèmica i empresarial en les últimes s'ha basat en models de triple hèlix (administració, universitat i empresa). Per a entorns complexos d'innovació urbana i poder implementar així recerca i experimentació centrada en la ciutadania, es requereix que aquesta sigui l'actor clau en el model. En els models de quàdruple hèlix (administració, universitat, empresa i ciutadania), la recerca i innovació es caracteritza per integrar a la ciutadania i al teixit associatiu en la fase de definició i disseny de projectes (des de la definició de requisits, problemes i desitjos), fins a la validació del resultat en entorns reals de ciutat, passant pel desenvolupament i millora de les solucions implementades. L'objectiu principal és connectar el món acadèmic, associatiu, i empresarial (PIMES) per impulsar un model d'innovació centrat en la ciutadania.

Part de l'objectiu d'aquest laboratori és servir d'espai d'enllaç entre agents socials ja existents, així com afavorir la constitució d'una comunitat d'innovació democràtica, facilitant (des de l'àmbit simbòlic al material i amb una orientació pro-comú) el que siguin aquests agents els qui liderin la innovació democràtica a la ciutat. La recerca entorn de la ciutat democràtica i el desenvolupament del decidim seran dos projectes inicials clau del laboratori. Així mateix, els projectes específics de la DRDI seguiran un format participatiu i obert a la ciutadania, en connexió amb les infraestructures existents a la ciutat i amb el Barcelona Lab com un dels seus espais propicis. Cal tenir en compte que aquest ajuntament ha de dotar-se i dotar a la ciutadania d'espais d'innovació social transversal, que permetin connectar molts dels projectes i infraestructures existents -actualment funcionant de manera fragmentada- a l'àrea metropolitana, de manera que es generin les sinergies suficients com perquè serveixi de catalitzador. La necessitat d'aquests espais transversals pot enfortir el hub participatiu que es vol desplegar. Aquests projectes comptaran amb la supervisió (i, en ocasions, el lideratge) d'una taula coordinadora que inclogui a col·lectius interessats al costat de la DRDI.

Promoure que els processos de recerca i innovació siguin participatius, oberts i col·laboratius. (PAM v.1.0, secc. 4.1)

El laboratori aspira a ser on connectar o crear comunitats; on *posar en comú* i distribuir el poder i els recursos públics per a la innovació i la transformació democràtica, on instituir comuns democràtics, facilitar, fomentar i finançar el desenvolupament de recerques, i convertir-se en un espai de referència dins i fora de la ciutat per al desenvolupament de nous models de governança i innovació democràtica.

El pla d'acció respecte al laboratori inclou:

- ➔ Disseny d'un projecte de Laboratori detallant objectius, antecedents, models, possibles aliances i recursos.
- ➔ Negociació i planificació d'un espai físic, estructura de gestió i governança del laboratori.
- ➔ Engageda del laboratori amb una oficina tècnica i finançament per a projectes ciutadans.

Quadre resum

3. Laboratori ciutadà d'innovació democràtica i col·laborativa

Resum

Aquesta línia d'actuació s'orienta al disseny i creació d'un laboratori obert i participatiu que ofereixi espai, recursos, capital relacional i simbòlic, serveis de gestió i finançament per a la recerca i la innovació democràtica i col·laborativa. L'objecte del laboratori són els problemes de governança, innovació social, co-gestió de comuns i, en general, reptes urbans que han de resoldre's de manera intel·ligent, participativa i democràtica. El laboratori exigeix un espai propi amb recursos públics compartits (espais per a tallers, auditori per a esdeveniments i xerrades), obert i gestionat amb la ciutadania al costat d'un espai digital i de comunicació propi i convertir-se en un model escalable de co-gestió i governança per a altres laboratoris urbans.

Objectiu General

Crear un espai de referència, obert a la ciutadania, que ofereixi espai, recursos, capital relacional i simbòlic, serveis de gestió i finançament per a la recerca i la innovació democràtica i experimentació col·laborativa.

Objectius Específics

- Crear un espai de referència per a la innovació democràtica i col·laborativa
- Fomentar la recerca ciutadana i les seves sinergies amb l'acadèmica, institucional i econòmic-professional.
- Proveir de recursos oberts i espais participatius per a la recerca de projectes del propi Ajuntament
- Prototipar i estandarditzar models de ciència ciutadana, innovació social i co-gestió i governança de laboratoris urbans.

Accions

- La creació del laboratori implicarà una sèrie d'accions: a) dissenyar i coordinar un projecte de laboratori amb agents urbans, àrees de l'Ajuntament i referents internacionals; b) habilitar un espai públic per al laboratori; c) constituir una oficina tècnica per a la direcció, gestió i engageda del laboratori
- A fi de promoure la recerca participativa s'executaran diverses accions: a) creació d'un programa de finançament, avaluació i seguiment de projectes de recerca ciutadana; b) desenvolupament de jornades obertes i espais de participació presencial per 3-6 recerques específiques del pla de recerca o d'altres adreces de l'àrea

Resultats esperats

- Obrir un espai públic per al laboratori el 2017
- Les recerques, divulgació de resultats i espais participatius de projectes de l'àrea de participació es realitzen i projecten des del laboratori.
- Diverses entitats socials, cooperatives, associacions, o ciutadania usen l'espai per buscar solucions i participar en processos de recerca que ells mateixos han engagedat al costat de o independentment de l'Ajuntament

2.5.4 Pla d'infraestructures, capacitació i mediació digital per a la participació

Un dels majors problemes que afecten a la participació, tant institucional com a corporativa, en les noves formes d'economia electrònica i governança digital, és el control i monitoratge de la vida privada de la ciutadania. Això inclou l'explotació de les seves dades personals, l'amenaça a la seva privadesa i anonimat, i a drets civils com la llibertat d'opinió i d'associació sense supervisió corporativa o governamental. Aquesta situació s'agreuja quan la pròpia administració pública, així com els equips i grups municipals, manquen d'espais de treball i comunicació digital impermeables al monitoratge i control de les grans corporacions tecnològiques (Microsoft, Indra, Cisco, Schneider o Vodafone en el cas de l'Ajuntament de Barcelona) i, indirectament, els serveis d'intel·ligència d'estats com EUA o fins i tot d'empreses privades contractades per serveis secrets espanyols. Aquesta situació es produeix tot i que existeixen programes i infraestructures que podrien garantir la seguretat de les comunicacions, fet particularment lamentable sent Barcelona una de les ciutats amb major capacitat d'innovació comunitària i empresarial, a escala global, en temes de seguretat informàtica.

Igualment perillosa i contrària als interessos públics és la creixent desigualtat resultant de les asimetries en l'accés a les tecnologies de la comunicació. De fet, un informe recent sobre l'estat de l'esclatxa digital a Barcelona identifica l'ocupació, el nivell educatiu i el nivell de renda com els tres factors que determinen la bretxa digital a la ciutat²³. Grans sectors socials resulten exclosos, i les pròpies institucions públiques es troben en clar desavantatge en relació al sector privat, tant en termes de capacitació com de seguretat i autonomia tecnològica.

Per fer front a aquests problemes en l'àmbit de la democràcia digital i la tecnopolítica, la DRDI ha d'assumir un rol actiu en la facilitació, el desenvolupament i la integració de solucions que garanteixin la privadesa i la seguretat en els processos de participació. Això inclou el desenvolupament de: a) sistemes criptogràfics d'identificació digital que permetin a la ciutadania participar sense que existeixin riscos de suplantació, al mateix temps que garanteixin l'anonimat de les seves preferències polítiques o decisions en els processos de participació; b) sistemes criptogràfics de registre, certificació d'autenticitat i validació de documents, processos i decisions preses; c) sistemes de xifrat de les comunicacions, que garanteixin la seva privadesa i caràcter anònim en processos que ho requereixin. Si bé la tecnologia per garantir molts d'aquests processos ja existeix (vegeu les tecnologies de xifrat asimètric de clau pública i privada, o sistemes distribuïts com les tecnologies blockchain, així com els sistemes d'anonimització del projecte Tor), encara estan lluny d'implementar-se de manera generalitzada i eficient en l'administració pública i, específicament, en els processos participatius.

És necessari, per tant, dissenyar plans d'implantació d'aquestes tecnologies, així com el desenvolupament de programes de mediació i capacitació de la ciutadania. Aquestes necessitats s'estenen, a més, a altres àrees de la Tinença com, per exemple, a la bústia anti-corrupció, que està sofrint greus retards per les dificultats a l'hora d'implementar tecnologies que garanteixin l'anonimat de les fonts dins i fora de l'entorn corporatiu de l'Ajuntament.

Sota aquesta línia es preveuen les següents accions o **actuacions específiques**:

1. Mesures, auditories i mecanismes garantistes a la plataforma decidim.barcelona,

23 Més informació en <http://mobileworldcapital.com/es/informe-brecha-digital-barcelona-barrios/>

2. Tallers de capacitació i desenvolupament de recursos educatius i formatius per a la participació segura en plataformes digitals (especialment per decidim.barcelona)
3. Pla de personal mediador i equipament presencial-digital per a la participació

Quadro resum

4. Pla d'infraestructures, capacitació i mediació digital

Resum

Aquesta línia d'actuació s'orienta a proveir d'infraestructures territorials que garanteixin l'accés a la participació digital, a dissenyar cursos i materials que promoguin les competències i disposicions necessàries (visió crítica, apoderament, coneixements, etc.) per a la qualitat de la mateixa, així com a definir els tipus de mediació necessaris per potenciar els dos punts anteriors. El subjecte d'aquesta triple orientació és el conjunt de la ciutadania de Barcelona però, especialment, sectors poblacionals exclosos.

Objectiu General

Garantir l'accés segur a la participació política i les possibilitats de col·laboració social que obren les noves tecnologies a través d'infraestructures públiques, capacitació popular i mediació.

Objectius Específics

1. Reduir la bretxa en l'accés a la participació política a través de mitjans digitals
2. Difondre i estendre l'adopció de bones pràctiques de protecció de dades i privacitat entre la ciutadania i el teixit associatiu
3. Millora dels estàndards d'equipaments públics que permeten la participació digital, cap a un model públic-comú

Accions

1. Per reduir la bretxa digital es portaran a terme diverses accions: a) pla de personal mediador, b) millores en l'equipament presencial-digital per a la participació, atenent a les desigualtats socials i territorials, c) cursos de formació per a la ciutadania
2. Tallers de capacitació i desenvolupament de recursos educatius i formatius per a la participació segura en plataformes digitals (especialment per decidim.barcelona), orientats a promoure l'autoorganització social, l'apoderament ciutadà i perspectives tecnopolítiques crítiques
3. Per aconseguir l'objectiu 3, es duran a terme diverses accions: a) mesures, auditories i mecanismes garantistes a la plataforma decidim.barcelona; b) desenvolupament obert en programari lliure; c) desenvolupament de mòduls per al desenvolupament i la gestió participativa de decidim.barcelona

Resultats esperats

1. Augment de la quantitat i qualitat de la participació digital entre sectors actualment exclosos, així com entre la població en general
2. Implantació d'un paradigma tecnopolític crític entorn de la participació digital i presencial, a l'ajuntament i entre la ciutadania
3. Desenvolupament d'infraestructures digitals públic-comunes per a la participació i comunitats dedicades a la seva cura i desenvolupament

2.5.5 *Gestió, edició, difusió i formació de Recerques específiques*

En aquesta categoria englobem recerques específiques per les altres direccions de la Regidoria, així com per als processos de participació que travessen altres direccions i àrees de l'Ajuntament.

L'àmbit de la recerca científica i social no ha estat aliè a les transformacions que ha propiciat el canvi polític que vivim. Amb el capitalisme cognitiu (que inclou diverses formes de precarització laboral, acumulació de béns immaterials, etc.), les màfies acadèmiques i la burocràcia jeràrquica s'han reforçat en les institucions públiques d'educació superior (principal motor de la recerca), però la ciència ha vingut vivint una ruptura antagonista potenciada per la col·laboració participativa, l'autogestió d'eines lliures, i els comuns de coneixement obert (Barandiarán, Araya & Vila-Viñas 2015).

- **Democràcia activa, democràcia directa:** estudis que aprofundeixin en les diferents versions i visions de la democràcia, en els processos, les pràctiques i els actors que permetrien articular-les, en les possibilitats i els resultats de la seva implementació pràctica, així com en el desenvolupament de models analítics que permetin comprendre i millorar aquestes implementacions. Aquests estudis abastaran des dels aspectes més teòrics i discursius fins a les diferents formes d'adaptar la legislació existent i les seves possibilitats a maximitzar les formes més garantistes de democràcia directa.
- **Desigualtat, Interseccionalidad i participació:** estudis sobre com compensar les desigualtats socials (econòmiques, de gènere, classe, ètnia, diversitat funcional, etc.) en els processos de participació. Desenvolupament de protocols d'inclusió i coordinació d'innovació amb altres àrees (multiculturalitat, Feminisme, Cicle de la vida i LGTB, etc.).
- **Mecanismes de facilitació de la participació:** investigar i sistematitzar els mecanismes més nous per facilitar la participació, amb un èmfasi en sistemes i processos sociotècnics. Aquests mecanismes han d'anar orientats a augmentar el nombre de formes de participació, així com la intensitat i qualitat d'aquestes, però també altres aspectes, tals com la seva accessibilitat i la varietat d'agents socials involucrats. D'especial importància resulta l'estandardització de procediments de convocatòria, facilitació, documentació i seguiment de les cites presencials o espais de debat presencial, i la formació de personal tècnic.
- **Pressupostos participatius:** en la seva definició estàndard i mínima, els pressupostos participatius són processos de presa de decisió mitjançant els quals la ciutadania delibera i negocia entorn de la distribució dels recursos públics (Sintomer & Ganuza, 2011; Wampler, 2007). Part de l'objectiu de la Direcció és investigar i articular processos participatius capaços de desplegar els sentits més profunds i creatius de la participació als pressupostos, integrant la plataforma digital i altres recursos socials en la prioritització, consens i disseny de plans d'inversió a diferents escales urbanes.

- **Participació i tercera edat:** en uns anys, més del 30% de la ciutadania de Barcelona tindrà més de 65 anys. Encara que desconnectats del teixit productiu a causa de la jubilació, el capital econòmic i cultural de les persones majors de 65 anys (distintiu d'una classe mitjana que ja comença a desaparèixer) atorga a aquest grup social un enorme potencial social (fins i tot si aquest es veu avui, sovint, minvat per la càrrega monetària i de cures que se li ha assignat davant la precarització de les generacions més joves). Aconseguir i mobilitzar de manera directa i en major nombre a aquest grup social, habitualment afectat per la bretxa digital, és un repte molt important per la DRDI (p. ex.: en col·laboració amb iniciatives com el SeniorLab al Citilab de Cornellà).

Quadre resum

5. Gestió, edició, divulgació i formació de Recerques específiques

Resum

Aquesta línia d'actuació es presenta com un servei connectat amb el Pla de Recerca, el Laboratori i la resta de serveis relacionats amb la recerca científica que puguin requerir la resta de les direccions de l'Àrea. Es tracta d'estandarditzar models participatius, transparents i oberts de gestió i publicació de recerques. Alguns projectes de recerca específics: a) Democràcia activa, democràcia directa; b) Desigualtat, Interseccionalitat i participació; c) Mecanismes de facilitació de la participació; d) Pressupostos participatius; e) Participació i tercera edat.

Objectiu General

Oferir serveis de gestió, edició, divulgació i formació per a recerques específiques de la direcció i de l'àrea.

Objectius Específics

1. Estandarditzar models de recerca institucional, publicació de resultats i divulgació.
2. Gestionar la contractació, supervisió i seguiment de les recerques, informes tècnics i consultories de la direcció i d'altres direccions de l'àrea.
3. Fomentar la publicació amb estàndards oberts per garantir l'accessibilitat i transparència dels resultats de recerca.
4. Facilitar la divulgació i la socialització dels coneixements generats.
5. Promoure la formació (particularment, entre personal públic) a partir dels resultats de les recerques.

Accions

1. Disseny d'un programa de recerca participativa que defineix els estàndards i procediments de finançament, revisió, edició, publicació i divulgació dels informes, consultories i recerques que s'encarreguen a l'àrea.
2. Encàrrec i seguiment de recerques específiques: a) sobre models de pressupostos participatius, b) mapeig d'associacions i col·lectius de Barcelona i c) la resta dels encàrrecs d'informes de recerca de la direcció.
3. Definir un protocol i estàndards de recerca i publicació oberta.
4. La divulgació i socialització es promouran mitjançant diverses accions: a) creació d'un portal d'accés obert i publicació de recerques, informes tècnics i consultories; b) encàrrec de vídeos i altres materials divulgatius.
5. Crear programes de formació específica.

Resultats esperats

1. Adopció d'estàndards de recerca i publicació oberta a l'àrea.
2. Desenvolupament de 5-10 recerques participatives que resolguin problemes concrets de la ciutat en temàtiques relacionades amb l'àrea.
3. Millora en la comprensió de les polítiques públiques, el seu marc teòric i resultats.
4. Increment en l'impacte i abast de les recerques realitzades amb diners públics.
5. Major velocitat i eficiència en l'adopció d'idees, procediments i metodologies innovadores per part del personal tècnic i directiu.

2.5.6 R+D+i en mecanismes i infraestructures de participació interna a l'Ajuntament

El potencial disruptiu i l'avantatge productiu de les noves organitzacions que – dels col·lectius del 15M o Barcelona en Comú a Wikipedia i Google –han desplaçat en l'àmbit social, polític i econòmic a les organitzacions més clàssiques – els partits polítics, les empreses d'organització fordista, etc. –es basa, entre altres factors, en noves formes de participació interna, en la ruptura de l'organització jeràrquica i departamental clàssica, en la innovació de les formes de creació col·laborativa i en la seva obertura i inclusió de nous actors (clients, ciutadanes, afectades – *stakeholders*) en els processos mateixos de disseny, producció i serveis.

En aquest sentit, l'administració pública pateix un considerable retard en la seva capacitat innovadora i productiva. Aquesta manca s'ha suplert en els últims anys amb una creixent externalització o, simplement, ha generat buits que han estat ocupats per altres tipus d'organitzacions, que han sabut explotar millor les oportunitats de la participació i la col·laboració. Això ha generat un perillós mercat d'extracció i acumulació de la riquesa social generada per la comunicació i la intel·ligència ciutadana i comuna. Des de la innovació en la mobilitat que lideren empreses com BlaBlaCar o Uber, fins als mapes turístics i guies que ofereix gratuïtament Google explotant les contribucions voluntàries d'usuàries que valoren productes i serveis, passant per la capacitat de Facebook per coordinar agendes de barri, informar o generar opinió pública.

Tornant al tema dels models organitzatius i productius, la introducció d'infraestructures col·laboratives, reconfigurables, segures i de codi obert, sembla una exigència urgent i ineludible en la construcció d'una "administració intel·ligent i inclusiva" (línia estratègica de govern 4.4). Això implica, a més de la introducció de noves tecnologies, el desenvolupament de formes organitzatives capaces de facilitar la tasca dels i les treballadores, de catalitzar la seva capacitat productiva, així com la seva creativitat i autonomia en col·laboració amb la ciutadania.

L'administració intel·ligent no depèn solament de les infraestructures tecnològiques o noves formes organitzatives, sinó també de la participació. Així ho indica un dels objectius del PAM: "Implicar al personal municipal en els processos de millora de la gestió municipal". No obstant això els deficients mecanismes de participació actualment existents i la falta d'eines tecnològiques adaptades dificulten seriosament aquesta tasca. N'hi ha prou d'apuntar que aquestes deficiències estan sent superades mitjançant l'ús, per part de les treballadores de l'Ajuntament, d'aplicacions mòbils (Whatsapp, Telegram, Facebook, etc.) per a la coordinació departamental i interdepartamental, generant una perillosa dependència tecnològica, a més d'un notable risc d'incórrer en violacions de la Llei Orgànica de Protecció de Dades. Mentre que algunes administracions públiques han optat directament per utilitzar les xarxes socials privades per modernitzar les seves infraestructures de coordinació interna (vegeu Facebook en l'administració Argentina²⁴ o Google en la nord-americana²⁵).

3 Anàlisi de necessitats de personal

Detallem a continuació les funcions de personal que han de cobrir-se per a l'acompliment del programa de treball de la DRDI. El total de personal benvolgut és d'un mínim de 8 i un màxim de 30 persones.

3.1 Funcions del personal a cobrir

Mancant un estudi més detallat, per part de RRHH de l'Ajuntament, sobre com assignar rols i funcions, i sense condicionar quant personal ha de dedicar-se a aquestes funcions, ni amb quina estructura interna (una oficina o un equip, amb o sense personal auxiliar, etc.), es detallen a continuació quines **funcions** hauria de cobrir:

24 Més informació en <http://www.iprofesional.com/notas/227373-el-equipo-de-macri-avanza-en-indito-plan-de-la-mano-de-facebook-para-lograr-un-estado-ms-gil-y-eficiente>

25 Més informació en <https://www.google.es/work/apps/government/customers.html>

1. Acompanyament en els processos municipals d'innovació democràtica: tasques de disseny, seguiment, avaluació i documentació dels processos de participació d'altres àrees i direccions.
2. Coordinació d'edició, formació i difusió de la recerca
3. Gestió del projecte Decimim.barcelona: coordinació, contractació, seguiment, documentació, formació, comunicació i administració.
4. Coordinació i gestió d'innovació en infraestructures i nous processos de participació presencial
5. Gestió de la innovació social i participació en ciència ciutadana i laboratoris d'innovació democràtica
6. Assistència en la coordinació general de la Direcció
7. Direcció

Es proposa la creació de **2 departaments**:

1. Departament de Recerca i Formació: A càrrec del pla de recerca “De la Smart City a la Ciutat Democràtica” i els laboratoris, així com de la difusió dels resultats.
2. Departament d'Innovació i Desenvolupament: A càrrec del desenvolupament de programari (projecte decidim.barcelona) i models innovadors en participació.

3.2 Perfils competencials requerits

S'identifiquen els següents perfils de competències. Aquestes competències hauran d'estar repartides entre els rols o funcions del personal assignat a la DRDI.

1. Comunicació científic-tecnològica (divulgació científica, visualització de dades, documentació)
2. Formació en ciències socials i participació (mediació, diagnòstic, avaluació de polítiques públiques, metodologies de participació, teoria del canvi, teoria de moviments socials, ...)
3. Gestió de projectes i esdeveniments de recerca científica: mètodes quantitius, mètodes qualitius, recerca-acció participativa, anàlisi de dades, redacció d'informes, avaluació de projectes, fonaments de disseny experimental i modelització de processos socials.
4. Innovació legal en administració pública, associacionisme, cooperativisme i democràcia participativa.
5. Innovació social: mediació cultural, disseny social, govern obert, facilitació, participació.
6. Desenvolupament de programari i innovació digital: experiència d'usuari, desenvolupament de programari lliure
7. Gestió col·laborativa i participativa de projectes: metodologies àgils, ús d'eines digitals lliures de gestió de projectes i eines de col·laboració (redmine, agilefant, pads, github, etc.)
8. Domini de l'anglès tècnic (sobretot, escrit).
9. Comunicació social: disseny de campanyes, xarxes socials, community management, disseny i documentació.

3.3 Situació actual i necessitats immediates de recursos humans

En l'actualitat, aquesta Direcció té assignat un responsable de la Direcció; un gestor de l'administració general A2 i un suport tècnic C1.

Aquest personal és, sens dubte, insuficient tant per portar a terme les funcions encomanades com per afrontar i complir amb aquest Pla Estratègic, així com amb tots els projectes participatius i de transparència que es posaran en marxa en el futur immediat.

Tenint en compte la càrrega de treball que es pot preveure per als propers mesos i anys fins al final de mandat i tenint en compte (de manera comparativa) l'organització i recursos humans d'altres direccions amb funcions i característiques similars, es proposa una Direcció composta per un Director, 2 Caps de Departament, tècnics superiors A1, tècnics mitjans A2 i auxiliars de suport C1.

L'especialitat de la titulació d'aquests Caps de Departament poden ser molt diverses, en el primer cas, qualsevol de les Ciències Socials, llicenciat en Economia, en Dret, en Sociologia, en Filosofia, en Ciències Polítiques, en Estadística, etc. amb amplis coneixements i experiència en les funcions i objectius de la Direcció. Tècnics superiors categoria A1 amb un complement de responsabilitat SOM²⁶.

Possiblement, per a un dels llocs de Cap de Departament d'Innovació i Desenvolupament, seria convenient un perfil més tècnic, incorporant qualsevol de les enginyeries i titulacions superiors de caràcter tècnic, amb importants coneixements de programari lliure, metodologies i llenguatges de programació, etc., sense oblidar qualsevol de les Ciències Socials abans enumerades.

Per sota d'aquests Caps de Departament estarien (en nombre indeterminat en funció de la disponibilitat pressupostària i de les necessitats funcionals) tècnics superiors categoria A1 amb un complement de responsabilitat SOM.

Les titulacions d'accés poden ser també molt diverses tant de Ciències Socials com a tecnològiques, amb amplis coneixements i experiència en gestió de projectes, Internet i xarxes socials, etc.

Per mantenir una estructura orgànica coherent amb la resta de l'organització municipal, s'hauria de comptar amb un o diversos tècnics mitjans A2 (en nombre indeterminat en funció de la disponibilitat pressupostària i les necessitats funcionals) amb un complement de responsabilitat SOM.

L'amplitud i varietat dels treballs, tasques i funcions de la Direcció fa que sigui convenient tenir un o dos auxiliars per col·laborar en les tasques de menor valor afegit i de suport a l'organització de cada Departament., (en funció del nombre de tècnics assignats) amb categoria professional C1 i amb un complement específic de responsabilitat SOM amb coneixements i experiència a les àrees de funcionalitats de la Direcció.

Finalment, seria convenient disposar de dos adjunts al Director (staff, encara que el significat utilitzat aquí, no és el mateix que en anglès) amb un perfil molt divers i ampli, una sort de comodins, que descarreguin al Director de la major part possible de tasques tècnic-jurídic-administratives:

- Un suport administratiu, categoria professional C1, amb un complement específic de responsabilitat SOM amb amplis coneixements de l'organització municipal i experiència i expertise tant en treballs dels processos merament administratius, relació amb altres Direccions i Departaments de la Gerència i/o de l'Ajuntament; així com d'uns altres de major valor afegit (redacció d'informes de l'estat dels projectes, organització i gestió d'actes i esdeveniments, rodes de premsa, xerrades i col·loquis, etc., reunions amb diferents actors tant interns com a externs al propi Ajuntament.

26 Més informació a
http://governobert.bcn.cat/sites/all/static/ita/pdf/indicador_cataleg.pdf

- Un suport tècnic-jurídic, llicenciat en Dret amb categoria professional A1 amb un complement de responsabilitat SOM; amb amplis coneixements de l'estructura municipal, per dur a terme la coordinació i les relacions amb els diferents sectors i àrees jurídiques de l'Ajuntament, de la pròpia Regidoria i/o Gerència, redactar plecs de contractes, informes jurídics, assistir a reunions diverses en nom del Director, etc.

Tenint en compte com s'han organitzat altres Direccions de l'Ajuntament de característiques similars, una proposta inicial de necessitats de plantilla per la Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació de la Gerència de Drets de Ciutadania, Participació i Transparència, requeriria una partida pressupostària d'1.000.000 €, i estaria formada per unes 14 persones, desglossades de la següent forma :

Direcció [3]

- Director/a: A1 nivell de destí 28.
- 1 x Recolzament tècnic-jurídic. A1 nivell de destinació 26 o 24.
- 1 x Recolzament administratiu. C1 nivell de destinació 20 o 22.

dept. Desenvolupament + Innovació [7]:

- Cap de Departament.: A1 nivell de destinació 26.
- 2 x Tècnics: A1 nivell de destinació 26 o 24.
- 2 x Tècnics: A2 nivell de destinació 24 o 22.
- 2 x Recolzo tècnic: C1 nivell de destinació 20 o 22.

dept. Recerca [4]:

- Cap de Dpto.: A1 nivell de destinació 26.
- 1 x Tècnic: A1 nivell de destinació 26 o 24.
- 1 x Tècnic: A2 nivell de destinació 24 o 22.
- 1 x Recolzo tècnic: C1 nivell de destinació 20 o 22.

4 Infraestructures i metodologies de treball

Una direcció de recerca, desenvolupament i innovació en participació ha de ser, abans de res, una direcció oberta i participativa. Aquesta característica essencial exigeix adaptar i transformar les metodologies de treball tradicionalment associades als cossos i procediments públics (especialització, externalització, gestió jerarquitzada i centralitzada, etc.).

A més dels llocs de treball i equipament informàtic mòbil (portàtils) amb programari lliure per al personal, l'espai de treball ha d'acomodar la col·laboració i la participació, comptar amb una sala de reunions amb dues o tres pantalles (més barates que projectors), un hub de connectors de vídeo (hdmi i vga) per a les pantalles, una taula rodona de treball col·laboratiu per 8-10 persones, bona connectivitat, pissarres, preses d'electricitat per a mòbils i portàtils. Igualment necessària és una sala petita per realitzar entrevistes o reunions petites així com videotrucades.

A nivell de programari de col·laboració i gestió la direcció, a més dels útils bàsics oferts per l'Ajuntament (correu electrònic, etc.) utilitza rocket.xat com a sistema de missatgeria instantània, redmine com a sistema de gestió de projectes i ownCloud com a sistema d'intercanvi d'arxius. Totes aquestes eines ja estan sent usades de manera experimental gràcies a l'IMI.

Una vegada el laboratori d'Innovació Democràtica estigui en marxa part de les activitats de la direcció es traslladaran allí.

5 Espais de coordinació i col·laboració

Les línies d'actuació de la Direcció han de realitzar-se en coordinació amb altres espais i recursos de l'Ajuntament i de l'entorn metropolità i internacional. Detallem, aquí, alguns d'aquests:

5.1 Àrees i espais de coordinació amb l'Ajuntament de Barcelona

A més de la Direcció de Democràcia Activa i la d'Acció Comunitària, les àrees, departaments i direccions o altres organismes de l'Ajuntament amb els quals col·laborar en les línies d'actuació de la Direcció inclouen:

- **Comissionada de Tecnologia i Innovació Digital:** Encarregada de dirigir les polítiques tecnològiques de la ciutat i els processos d'innovació digital, suposa un agent prioritari de coordinació de les línies d'actuació 1, 2, 3 i 6 així com parts de la 4.
- **IMI:** L'Institut Municipal d'Informàtica ha de ser el col·laborador principal en el desenvolupament i manteniment dels projectes de programari i infraestructures tecnològiques per a participació.

- **Innovació i Cultura:** impulsar una cultura de la innovació participativa és un requisit indispensable per a l'aprofundiment democràtic. En aquest sentit, la direcció de Sectors Culturals i Innovació de l'Institut de Cultura de Barcelona és una peça clau per a la coordinació de les línies d'actuació d'aquesta Direcció. Destaca el pla de Reptes Canodrom²⁷ amb el qual projectes d'innovació social poden impulsar-se en iniciatives vinculades a la direcció. Igualment els programes CTS impulsats des de la direcció de Sectors Cultural i Innovació poden convergir amb els projectes de recerca de la direcció i crear sinergies tant en els aspectes formatius/divulgatius com en els de recerca.
 - **Barcelona Activa:** El programa Prototyping Barcelona, així com els plans ocupacionals, els seus programes d'innovació o el Cybernarium són espais en els quals trobar recursos o vies de difusió i col·laboració per a projectes connectats amb la direcció.
 - **Direcció de comunicació:** La naturalesa híbrida, de xarxa-social i xarxa-política, que va prenent la plataforma decidim, així com la necessitat de tot procés de participació pública d'incorporar un fort component de comunicació, fa d'aquesta direcció un espai prioritari de coordinació.
 - **Gabinet tècnic de programació pel tractament de dades:** la generació, recopilació i anàlisi de dades de l'Ajuntament recau sobre aquest gabinet amb el qual la direcció deuria mantenir estrets llaços a l'hora d'alinear les polítiques de dades, fer-les servir per a processos de recerca i participació, així com per al desenvolupament de programes de recerca.
-
- **Ponència d'Innovació:** És la taula de coordinació de totes les direccions i departaments d'innovació de les diferents regidories i tinences de l'Ajuntament.
 - **Ponència d'innovació social digital:** Ponència d'innovació centrada en els aspectes socials i culturals de la innovació.
 - **BarCola:** Barcelona Col·labora és un espai de coordinació per a l'economia col·laborativa procomú la diferència de la qual amb altres formes d'economia innovadores radica precisament en les formes de governança democràtica i participativa que promou sobre els recursos, models i infraestructures digitals per a l'economia. Dirigida per la Direcció Executiva d'Altres Economies i de Proximitat de Barcelona Activa, aquesta plataforma de coordinació és especialment rellevant des de la perspectiva de la interacció entre democràcia participativa i l'economia, des del punt de vista de la innovació disruptiva i les alternatives als models neoliberals d'Smart City.
 - **Laboratoris:** BarcelonaLab, els Ateneus de Fabricació, Canòdrom, CCCBLab, Hangar, etc. són espais que reactivar i connectar per al projecte de Laboratori Democràtic.

5.2 Espais de coordinació externs a l'Ajuntament

A continuació enumerem espais externs de coordinació de projectes de la Direcció:

Coordinació per a la implementació de decidim.barcelona. Aquí trobem tot un seguit d'actors i espais de coordinació de les línies d'actuació, des d'altres ajuntaments catalans que han mostrat el seu interès a utilitzar la plataforma decidim.barcelona, fins a l'Ajuntament de Madrid (el codi del qual ha sorgit la nostra plataforma). De particular interès resulta la potencial col·laboració amb la recentment creada "xarxa de comuns democràtics", operativa en tot l'Estat espanyol, que connecta a nombroses ciutadanes i persones provinents dels moviments socials amb actors i equips integrats en les institucions dels principals ajuntaments del canvi –particularment, les seves regidories de participació. Una altra xarxa d'interès, localret, agrupa a més de 400 municipis de tota Catalunya. També a nivell supra-municipal, la diputació de Barcelona ha mostrat interès en les possibilitats de la plataforma. Finalment, en aquesta llista poden incloure's diversos organismes europeus que estan finançant i coordinant models innovadors de participació democràtica.

Coordinació per al desenvolupament de recerca. D'especial importància resulta també estudiar el teixit acadèmic barceloní i català per trobar espais de coordinació dels projectes de recerca. Institucions com la Universitat Oberta de Catalunya (amb centres com l'Internet Interdisciplinary Institute i figures com Manuel Castells), la Universitat Pompeu Fabra, o Eurecat (centre de recerca i innovació social i tecnològica) estan ja fortament involucrades amb la DRDI. També s'han iniciat contactes amb altres institucions com l'IGOP (Institut de Govern i Polítiques Públiques), de la Universitat Autònoma de Barcelona, la Fundació i2CAT, o altres internacionals, com el Center for Urban Research on Austerity de la de Montfort University (RU). D'especial importància són les associacions, cooperatives i observatoris que treballen la recerca participativa i/o la innovació tecnopolítica com Raons Publiquis, Dons Tech, La Hidra, L'Observatori Metropolità, etc.

6 Diagnòstic i situació actual de la Direcció per a la realització de les seves funcions

Resumir l'estat actual de la Direcció de Recerca, Desenvolupament i Innovació (DRDI, o simplement “direcció” d'aquí d'ara endavant) és senzilla: la Direcció no existeix. No té personal, ni espai, ni infraestructura de cap tipus assignada ni adaptada a les necessitats de la seva tasca. Solament compta amb una partida pressupostària de 200.000 euros, però sense capacitat organitzativa per gestionar-la.

En termes d'espai disponible, almenys durant les últimes 6 setmanes, ha resultat impossible trobar un espai de treball col·laboratiu estable, a causa de la impossibilitat de realitzar reserves de sala. Un altre impediment per al treball col·laboratiu és la falta de connectivitat a les sales de reunions de St Joan 75. En general, la falta d'infraestructures i espais col·laboratius oberts i participatius dificulta encara més la tasca de la direcció.

Una aproximació comparativa dels recursos i personal necessaris per desenvolupar solament una de les 5 funcions de la Direcció, a saber, la de la plataforma decidim.barcelona, mostra la gravetat de la situació actual. A mode de referència, per a aquesta tasca l'Ajuntament de Madrid disposa d'un regidor exclusivament centrat en la participació digital, un director de projecte i quatre programadors amb contracte eventual treballant dins de la regidoria de participació, al costat dels 50 funcionaris de l'àrea de Participació Ciutadana (que està diferenciada de l'àrea de Coordinació Territorial i Associacions). Dins de l'organigrama madrileny, la Direcció d'“extensió institucional”, encarregada d'oferir ajuda i suport a altres institucions que adoptin el seu programari i sistemes d'innovació participativa, està composta per 8 treballadors. Madrid explica, a més, amb un laboratori democràtic, amb un finançament anual de 800.000 euros i 6 persones contractades per desenvolupar la seva tasca al Medialab-Prado, les infraestructures del qual han estat dissenyades i ampliades per a la innovació social i la capacitat i apoderament ciutadà en aspectes relacionats amb la participació, les noves tecnologies i la cultura col·laborativa. En l'àmbit privat, i oferint serveis equivalents als quals ofereix i/o ha d'oferir decidim.barcelona, acaba d'anunciar-se la plataforma OpenSeneca desenvolupada per Telefónica i ScytI que “han realitzat una inversió inicial de 35 milions d'euros cada, que es completarà conforme es vagi executant el pla de negoci”²⁸ (el personal i els equips de treball es desconeixen, però el volum de la inversió és ja suficientment significatiu). Un pla de negoci que s'estima en 1000 milions d'Euros. Per al sector privat, la tecnologia cívica (civic tech) i el govern obert (open government) es plantegen com un negoci de milers de milions d'euros: el “massiu negoci del govern”²⁹. De no prendre's les mesures apropiades, per al sector públic implicarà no solament una despesa milionària sinó un pas més en la privatització d'infraestructures democràtiques i una oportunitat perduda per a la construcció de sobirania tecnològica, tecnologies lliures i autonomia social.

28 La informació pot consultar-se a: <http://www.europapress.es/economia/noticia-telefonica-scytl-lanza-plataforma-digital-fomentar-consultas-democraticas-ciudadanas-20160224124553.html>

La situació és greu. N'hi ha prou amb assenyalar com Telefónica va ser capaç d'anunciar durant un macro-esdeveniment MWC a Barcelona (subvencionat amb diners del propi Ajuntament) la seva milionària inversió per explotar la democràcia com a nou nínxol de mercat, al mateix temps que aquesta direcció (que dirigeix i coordina la plataforma pública, lliure i transparent del propi Ajuntament) no compta amb cap recurs humà, ni espai de treball, ni d'exposició dins del MWC.

Donades les funcions que se li assignen a la Direcció en el Pla d'Acció Municipal, així com a la vista de les necessitats que aquesta ha de cobrir en el context orgànic de la regidoria i tenint en compte a més el rol que té en el pla de ciutat i el lideratge intermunicipal i internacional que té i ha de mantenir Barcelona, la falta de recursos posa a la direcció en una situació crítica. Com s'ha vist, les seves són funcions nuclears, complexes i transversals, de caràcter polític i estructural i que s'enfronten en una relació de forces desfavorable per l'Ajuntament i la ciutadania, però amb una finestra d'oportunitat encara oberta (encara que no per molt temps) per les circumstàncies històriques, tant socials com a tecnològiques, el context polític i institucional i les potencialitats de l'Ajuntament. De no aprofitar-se aquesta finestra d'oportunitat per fomentar la participació i l'autonomia social en la producció del comú i d'allò públic, la democràcia corre el risc d'aprofundir la seva deriva neoliberal cap al mercat. Els costos de la democràcia, un assumpte sovint oblitat (com assenyala Pindado, 2012) han d'avaluar-se, en aquest cas, no solament des de la perspectiva econòmica sinó, també i sobretot, des de la perspectiva política i històrica.

Referències

- Aragón, P., Gallego, H., Laniado, D., Volkovich, Y., & Kaltenbrunner, A. (2017), "Online network organization of Barcelona en Comú, an emergent movement-party". *Computational Social Networks*. doi:10.1186/s40649-017-0044-4
- Barandiaran, X. E., Vázquez, D., Vila-Viñas, D. (2015), El proceso Buen Conocer / FLOK Society: Investigación colaborativa y diseño participativo hacia una economía del conocimiento común y abierto (v.1.0). En Vila-Viñas, D. & Barandiaran, X. E. (eds.) *Buen Conocer – FLOK Society. Modelos sostenibles y políticas públicas para una economía social del conocimiento común y abierto en el Ecuador*. Quito, Ecuador: IAEN-CIESPAL, disponible en <http://book.floksociety.org/ec/0/el-proceso-buen-conocer-flok-society>.
- Barber, B. R. (1984). *Strong democracy: participatory politics for a new age*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Batty, M. (2013). Big data, smart cities and city planning. *Dialogues in Human Geography*, 3(3): 274-279.

- Benkler, Y. (2006). *The wealth of networks: how social production transforms markets and freedom*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Blanco, I. (2013). Analysing urban governance networks: Bringing regime theory back, en *Environment and Planning C: Policy and Government* 31: 276-291.
- Blanco, I., Griggs, S., & Sullivan, H. (2014). Situating the local in the neoliberalisation and transformation of urban governance. *Urban Studies*, 51(15), 3129–3146.
- Borja, J., Castells, M. (1999). *Local y Global: la gestión de las ciudades en la era de la información*. Madrid, España: Taurus.
- Brenner, N., Peck, J., & Theodore, N. (2010). Variegated neoliberalization: geographies, modalities, pathways. *Global Networks*, 10(2), 182–222.
- Brenner, N., Theodore, N. (2002). Cities and the geographies of “actually existing neoliberalism.” *Antipode*, 33(3), 349–379.
- Carayannis, E. G., & Campbell, D. F. (2012). Mode 3 knowledge production in quadruple helix innovation systems. In *Mode 3 Knowledge Production in Quadruple Helix Innovation Systems* (pp. 1-63). New York, NY: Springer.
- Carvalho, L. (2014). Smart cities from scratch? A socio-technical perspective. *Journal of Regions, Economy and Society*, 8(1), 43-60.
- Castells, M. (1996). *The information age: economy, society and culture*. Vol. 1, The rise of the network society (Vol. 1). Oxford, UK: Blackwell.
- Castells, M. (2009). *Communication power*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Castoriadis, C. (1975). *L'institution imaginaire de la société*. Paris, France: Seuil.
- Castro, M., Cruz, H., Martí, M. & Martínez, R. (2016). *Democràcia Distribuïda: La participació com a distribució del poder públic*. Unpublished document.
- Charnock, G., & Ribera-Fumaz, R. (2011). A new space for knowledge and people? Henri Lefebvre, representations of space, and the production of 22@ Barcelona. *Environment and Planning: Society and Space*, 29(4), 613-632.
- Charnock, G., Purcell, T. F., & Ribera-Fumaz, R. (2014). City of Rents: The limits to the Barcelona model of urban competitiveness. *International Journal of Urban and Regional Research*, 38(1), 198-217.
- Cohen, B. (2015, October 8). The 3 generations of smart cities: inside the development of the technology driven city. *Fast Company*.
- Cox, K.R. (1993). The Local and the Global in The New Urban Politics: A Critical Review, en *Environment and Planning: Society and Space* 11: 433-448.
- Crouch, C. (2004). *Post-Democracy*. Cambridge, UK: Polity.
- Dahlberg, L. (2011). Re-constructing digital democracy: An outline of four ‘positions’. *New Media & Society*. 13(6) 855–872.
- Della Porta, D. (2013). *Can democracy be saved?: participation, deliberation and social movements*. Cambridge, UK: Polity.

- Democomunes. (2016). Documento fundacional. *Democomunes.net*. Consultado en <http://democomunes.net/documento-fundacional/>
- Dewey, J. (1939). "Creative democracy: the task before us", en John Dewey: the political writings, editado por Debra Morris e Ian Shapiro (1993). Indianapolis, IN: Hackett.
- Dewey, J., & Rogers, M. L. (editor) (1927/2012). *The public and its problems: an essay in political inquiry*. University Park, PA: Penn State University Press.
- Duménil, G., & Lévy, D. (2011). *The crisis of neoliberalism*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- European Commission. (2001). European Governance. A White Paper. COM (2001), 428.
- Feenberg, A. (1995). *Alternative modernity: the technical turn in philosophy and social theory*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Flacks, R., & Lichtenstein, N. (Eds.). (2015). *The Port Huron Statement: sources and legacies of the New Left's founding manifesto*. Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press.
- Fraser, N. (1990). Rethinking the public sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy. *Social Text*, (25/26), 56-80.
- Fraser, N. (2001, May). Social justice in the knowledge society: redistribution, recognition, and participation. In *Gut zu Wissen conference paper, Heinrich Böll Stiftung* (Vol. 5, pp. 1-13).
- Gaonkar, D. P. (ed.) (2001). *Alternative modernities* (Vol. 1). Durham, NC: Duke University Press.
- Garcia, L. B. (2015). *Participatory democracy and civil society in the EU: agenda-setting and institutionalisation*. Palgrave MacMillan.
- Gibbs, D., Krueger, R., MacLeod, G. (2013). Grappling with smart city politics in an era of market triumphalism. *Urban Studies*, 50(11): 2151-2157
- Glasmeyer, A., Christopherson, S. (2015). Thinking about smart cities. *Cambridge Journal of Regions Economy and Society*, 8:3-12.
- Gullart, V. (2012) *La ciudad autosuficiente: habitar en la sociedad de la información*. Barcelona, España: RBA.
- Habermas, J. (1989). *Teoría de la acción comunicativa: complementos y estudios previos*. Madrid, España: Cátedra.
- Hacker, K. L., & van Dijk, J. (Eds.). (2000). *Digital democracy: issues of theory and practice*. Sage.
- Hall, T. y Hubbard, P. (1996). The Entrepreneurial City: New Urban Politics, New Urban Geographies?. *Progress in Human Geography*, 20, 2: 153-74.
- Hardt, M., & Negri, A. (2004). *Multitude: war and democracy in the age of empire*. New York, NY: Penguin.
- Harvey, D. (2003). *The New Imperialism*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Harvey, D. (2005) *A brief history of neoliberalism*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Harvey, D. (2012). *Rebel cities: from the right to the city to the urban revolution*. London, UK: Verso Books.

- Hollands, R.G. (2008). Will the real smart city please stand up? *City*, 12 (3): 303-320.
- Hollands, R.G. (2015). Critical interventions into the corporate smart city. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 8:61-77.
- Jessop, B. (2015). *The State: Past, Present, Future*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Jessop, B. (2016). Territory, Politics, Governance and Multispatial Metagovernance. *Territory, Politics, Governance*, 4(1), 8-32.
- Keane, J. (2009). *The life and death of democracy*. London and New York: Simon & Schuster.
- Keil, R., & Boudreau, J. A. (2006). Metropolitica and metabolics: rolling out environmentalism in Toronto. In Heynen, N.C., Kaika, M. & Swyngedouw, E. (eds.). *The nature of cities: urban political ecology and the politics of urban metabolism*, 41-62.
- Kersting, N., & Vetter, A. (Eds.). (2013). *Reforming Local Government in Europe: closing the gap between democracy and efficiency* (Vol. 4). Springer Science & Business Media.
- Kisby, B. (2010). The Big Society: power to the people?. *The Political Quarterly*, 81(4), 484-491.
- Kitchin, R. 2015. Making sense of smart cities: addressing present shortcomings. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 8: 131-136.
- Kohler-Koch, B. (2001). The commission white paper and the improvement of European governance. In Christian, J. (ed.) *Mountain or Molehill?: a critical appraisal of the Commission white paper on governance* (pp. 177-184). Cambridge, MA: Harvard Law School.
- Kohler-Koch, B. & Rittberger, B. (2006). The “governance turn” in EU studies. *Journal of Common Market Studies*, 44(1), 27-49.
- Lathrop, D., & Ruma, L. (eds.) (2010). *Open government: collaboration, transparency, and participation in practice*. Sebastopol, CA: O'Reilly Media, Inc.
- Laval, C., & Dardot, P. (2015). *Común: ensayo sobre la revolución en el siglo XXI*. Barcelona, España: GEDISA.
- Lessig, L. (2006). *Code*. ReadHowYouWant.com.
- Leydesdorff, L., & Etzkowitz, H. (1996). Emergence of a Triple Helix of university—industry—government relations. *Science and public policy*, 23(5), 279-286.
- Lohr, S. (2015). *Data-ism: the revolution transforming decision-making, consumer behavior, and almost everything else*. New York, NY: Harper Collins.
- Luque-Ayala, A., & Marvin, S. (2015). Developing a critical understanding of smart urbanism?. *Urban Studies*, 52(12), 2105-2116.
- Malone, T. W., & Bernstein, M. S. (2015). *The Collective Intelligence Handbook*. Cambridge, MA: MIT Press.
- March, H. (2016). The Smart City and other ICT-led techno-imaginaries: any room for dialogue with degrowth? *Journal of Cleaner Production*.
- March, H., Ribera-Fumaz, R. (2014). Smart contradictions: the politics of making Barcelona a self-sufficient City. *European Urban and Regional Studies*, 1-15. DOI: 10.1177/0969776414554488.

- Marshall, T. (Ed.). (2004). *Transforming Barcelona*. New York, NY: Routledge.
- Miller, P., & Rose, N. (2008). *Governing the present: administering economic, social and personal life*. Cambridge, UK: Polity.
- Morozov, E. (2015, 23 de Junio). Digital Technologies And The Future Of Data Capitalism. En *Social Europe*. Accesible en <https://www.socialeurope.eu/2015/06/digital-technologies-and-the-future-of-data-capitalism/>.
- Mulgan, G. (2014). *Innovation in the Public Sector; How can public organisations better create, improve and adapt?*. London: Nesta, 11. Accesible en <http://www.nesta.org.uk/publications/innovation-public-sector>.
- Norris, P. (Ed.). (1999). *Critical citizens: Global support for democratic government*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Offe, C. (1985). New Social Movements: Changing Boundaries of the Political. *Social Research* 52, 817–68.
- Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Pharr, S. J., & Putnam, R. D. (2000). *Disaffected democracies: what's troubling the trilateral countries?*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Pindado, F. (2008). *La participación ciudadana es la vida de las ciudades*. Barcelona, España: Ediciones del Serbal.
- Pindado, F. (2012). *Marco conceptual*. Unpublished document.
- Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rancière, J. (2005). *La haine de la démocratie*. Paris, France: La fabrique éditions.
- Rhodes, R. A. (1994). The hollowing out of the state: the changing nature of the public service in Britain. *The Political Quarterly*, 65(2), 138-151.
- Rosanvallon, P. (2006). *La contre-démocratie. La politique à l'âge de la défiance*. Paris, France: Seuil.
- Rosanvallon, P. (2008). *La legitimidad democrática. Imparcialidad, reflexividad y proximidad*. Barcelona, España: Paidós.
- Rose, N. (1999). Powers of freedom: Reframing political thought. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Rose, N. (2013). Governing cities, governing citizen?, in Isin, E.F. *Democracy, citizenship and the global city* (pp. 95-110). London, UK: Routledge.
- Rousseau, J. J. (2003). Del contrato social [1762]. *Madrid, España: Alianza Editorial*.
- Ruiz, S. & Alba, M. (2016). *Una economía al servicio del 1%. Acabar con los privilegios y la concentración de poder para frenar la pobreza extrema*. Oxfam Intermón. Retrieved from https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/bp210-economy-one-percent-tax-havens-180116-es_0.pdf
- Runswick-Cole, K., & Goodley, D. (2011). Big Society: a dismodernist critique. *Disability & Society*, 26(7), 881-885.

New York, NY: Norton

Sennett, R. (1998). *The Corrosion of Character, The Personal Consequences Of Work In the New Capitalism*. New York, NY: Norton.

Shelton, T., Zook, M., & Wiig, A. (2015). The 'actually existing smart city'. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 8:13-25.

Sintomer, Y. & E. Ganuza (2011). *Democracia participativa y modernización de los servicios públicos: Investigación sobre las experiencias de presupuesto participativo en Europa*. Paris, France: La Découverte.

Söderström, O., Paasche, T., & Klauser, F. (2014). Smart cities as corporate storytelling. *City*, 18(3), 307-320.

Stoker, G. (1996). "Governance as theory: five propositions", *International Social Sciences Journal*, n. 155, pp. 17-28.

Streeck, W. & Guzman, J. A. (2016, August 23rd). Sociólogo alemán explica cómo la concentración de la riqueza minó la democracia y el Estado del Bienestar. *CIPER: Centro de Investigación Periodística*. Retrieved from <http://ciperchile.cl/2016/08/23/sociologo-aleman-explica-como-la-concentracion-de-la-riqueza-mino-la-democracia-y-el-estado-de-bienestar/>.

Subirats, J. (2011). *Otra sociedad; otra política?: De «no nos representan» a la democracia de lo común*. Barcelona, España: Icaria.

Subirats, J., Knoepfel, P., Larrue, C., & Varone, F. (2008). *Análisis y Gestión de Políticas Públicas*. Barcelona, España: Ariel.

Swyngedouw, E. (2005). Governance innovation and the citizen: The Janus face of governance-beyond-the-state. *Urban Studies*, 42(11), 1991–2006.

Swyngedouw, E., Moulaert, F., y Rodríguez, A. (2002). Neoliberal Urbanization in Europe: Large-Scale Urban Development Projects and the New Urban Policy. *Antipode*, 34(3), 542–577.

Taylor Buck, N., While, A. (2015). Competitive urbanism and the limits to smart city innovation: The UK Future Cities initiative. *Urban Studies*, 1-15.

Tkacz, N. (2012). From open source to open government: A critique of open politics. *Ephemera*, 12(4), 386.

Toret, J., Calleja-López, A., Marín, O., Aragón, P., Aguilera, M., Barandiaran, X., Lumbreras, A., & Monterde, A. (2015). *Tecnopolítica y 15M: la potencia de las multitudes conectadas. Un estudio sobre la gestación y explosión del 15M*. Barcelona, España: Editorial UOC.

Tormey, S. (2015). *The End of Representative Politics*. Cambridge, UK: Polity.

Vanolo, A. (2014). Smartmentality: the smart city as disciplinary strategy. *Urban Studies*, 51(5), 883-898.

Viitanen, J., & Kingston, R. (2014). Smart cities and green growth: outsourcing democratic and environmental resilience to the global technology sector. *Environment and Planning*, 46(4), 803-819.

Virno, P. (2003). *A Grammar of the Multitude*. Los Angeles, CA: Semiotext (e).

Wampler, B. (2007). 'A Guide to Participatory Budgeting'. in Shah, Anwar (ed.). *Participatory Budgeting*. Washington: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank.

While A, Jonas AEG, Gibbs D (2004) The environment and the entrepreneurial city: Searching for the urban 'sustainability fix' in Manchester and Leeds. *International Journal of Urban and Regional Research* 28(3): 549–569.

White, J. M. (2016). Anticipatory logics of the smart city's global imaginary. *Urban Geography*, 37(4), 572-589

Winner L. (1983) Technē and Politeia: The Technical Constitution of Society. In: Durbin P.T., Rapp F. (eds) *Philosophy and Technology*. Boston Studies in the Philosophy of Science, vol 80. Springer.

Young, I. M. (2002). *Inclusion and democracy*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Yu, H., & Robinson, D. G. (2012). The new ambiguity of "open government". *UCLA Law Review Discourse* 178.

Zuboff, S. (2015). Big other: surveillance capitalism and the prospects of an information civilization. *Journal of Information Technology*, 30(1), 75-89.